

Super sjiek speelplein!

Dit is een map voor sjieke mannen en madammen.

Sjieke mannen en madammen op het speelplein hebben een brede kijk op de wereld en een hart voor maatschappelijk kwetsbare kinderen.

Hun functie? Dat kan van alles zijn: animator of hoofdanimator, medewerker van de jeugddienst of van het OCMW, schepen of gemeentesecretaris... Jong of oud, met of zonder diploma, zwart of wit, dat maakt niet uit.

Sjieke mannen en madammen kunnen overal opduiken: zowel in een dorp als in de stad, voor de computer of in de zandbak, op een piepklein of op een reuzegroot speelplein, met velen tegelijk of helemaal alleen.

Uit De Marge wil die sjieke mensen helpen om aan de slag te gaan met hun Grote Dromen.

Ons doel: een plek geven aan maatschappelijk kwetsbare kinderen op het speelplein. Een plek waar ze welkom zijn, waar ze terecht kunnen in goede en in minder goede dagen en waar ze heerlijke vakantieherinneringen aan overhouden.

Veel speelplezier!

Namens Uit De Marge vzw

Katrien Ghekiere, Mieke Nolf, Bart Neiryndck en Robert Crivit

Inhoud

Hoezo maatschappelijke kwetsbaarheid?	3
1. Een vertrouwensrelatie	7
1.1 Omgaan met het verschil in referentiekader	8
1.2 Gedrag begrijpen binnen een context	10
1.3 Een ster van een animator!	12
1.4 Warmte, waarde en waarheid	13
1.5 Blijven we blij zo dichtbij?	15
1.6 Omgaan met grensoverschrijdend gedrag	17
1.7 Heeft taalgebruik grenzen?	19
1.8 Consequent reageren	21
1.9 Belonen, aanspreken en straffen	24
1.10 Motiveren	29
1.11 Omgaan met conflicten	31
1.12 Continuïteit: de achillespees van speelpleinwerk?	33
2. Een leuk spelaanbod	35
2.1 Open of gesloten activiteiten?	35
2.2 Participatie	36
2.3 Spelen in de wijk (mobiel aanbod)	37
3. Een speelplein met een plan	39
3.1 Een stevige ploeg	39
3.2 Kijk mama, zonder drempels	43
3.3 Het reglement	45
3.4 Test je groepsgrootte	47
3.5 Hoe was de dag?	48
3.6 Wat doen bij vermoedens van misbruik?	50
4. Belang van een goed netwerk	51
4.1 Het vertrouwen winnen van de ouders	51
4.2 Een positief imago in de buurt	54
4.3 Samenwerken met partners	55
4.4 Lokaal beleid	56
Bibliografie	59
Colofon	60

Hoezo maatschappelijke kwetsbaarheid?

Maatschappelijk kwetsbare kinderen hebben het niet breed thuis. Sommige kinderen leven in armoede. Andere kinderen leven in een gezin waar men het hoofd net boven water houdt. Een tegenslag zoals ziekte of een ontslag volstaat dan om dat gezin in de armoede te drijven.

In al haar facetten – onderwijs, vrije tijd, huisvesting – stelt de maatschappij almaar hogere normen en verwachtingen. Heel wat kinderen hebben het moeilijk om aan die verwachtingen en normen te voldoen. Hierdoor krijgen ze vaak een negatief etiket of ervaren ze uitsluiting.

TIP

Denk hier eens over na, voor jezelf of met vrienden: wat vindt onze samenleving normaal en abnormaal? En waarom benoemen we het ene als 'gewoon' en het andere als 'ongewoon'? Wat is de 'mainstream cultuur' en wat is 'marginaal'?

Door dit te doen merk je hoe relatief het onderscheid tussen 'normaal' en 'abnormaal' is. Maar dat 'onderscheid' kan wel groepen mensen uitsluiten.

'IN' OF 'OUT'?

Sommige **culturele voorkeuren** staan hoger aangeschreven dan andere. Is het je al opgevallen dat er 'juiste' en 'foute' cafés zijn? En geldt dat ook niet voor muziek, tv-programma's en kledij? Waarom bekijken we mensen scheef omdat ze kleurrijke plastic klompen dragen? Waarom vinden we 'Lotte' een mooiere naam dan 'Daisy'?

Er wordt heel wat verwacht van mensen op het vlak van **kennis, vaardigheden en houding**. Enkele voorbeeldjes: je moet Nederlands spreken, goed kunnen lezen en schrijven, kunnen stilzitten en luisteren, nauwkeurig met geld kunnen omgaan, rustig blijven als je boos bent, de wet kennen en je er ook aan houden, allerhande formulieren invullen en attesten bijhouden...

En dat geldt ook op het vlak van **sociaal netwerk**. Nog altijd is de gezinsnorm: vader, moeder en kinderen. Opgroeien in een huishouden met één ouder of met meerdere stiefbroers of -zusjes valt buiten de doorsnee norm. Op school gaat men ervan uit dat je op je vader of moeder een beroep kunt doen om je te helpen bij je huiswerk. En als je wat ouder bent, verwacht men dat je op een sociaal netwerk kunt steunen om een huis te zoeken, een job te vinden of de kinderen even op te vangen...

Natuurlijk is er ook de consumptiedruk. De reclame suggereert dat iedereen over de nodige financiële middelen beschikt om zich modieus te kleden, een auto aan te schaffen en comfortabel te wonen. En natuurlijk beschik je over je eigen kamer, met je eigen computer en internet ...

HELEMAAL (AB)NORMAAL?

We vinden deze verwachtingen allemaal ‘normaal’. Maar niets is zomaar ‘normaal’. Zowel de categorieën ‘normaal’ als ‘abnormaal’ zijn constructies. Dat wil zeggen dat ze vastgelegd zijn door de mainstream groepen die hun eigen normen en gewoonten veralgemenen. Reclame, kinderprogramma’s en televisieseries spelen hier een heel grote rol in.

Iedereen wijkt wel een beetje van de norm af. Misschien zijn je ouders gescheiden, misschien heb je dyslexie of heb je het thuis niet zó breed. Maar kinderen die op meerdere vlakken van de norm afwijken, krijgen het moeilijk.

Kinderen van ouders met een lage sociaaleconomische status hebben het moeilijker om aan de mainstream normen en verwachtingen te voldoen. Ze krijgen minder positieve reacties van leerkrachten, animatoren en trainers. Ze krijgen vaker straf en worden vaker gepest. Maatschappelijk kwetsbare kinderen hebben het gevoel dat ze er niet helemaal bijhoren op school, op het speelplein of in de sportclub. En vaak haken ze af.

Dit is ook zo op het speelplein. “Kevin is soms zo druk”, “Aïsha luistert niet als ik iets zeg”, “de

facturen van Markus werden niet betaald”. Animatoren en verantwoordelijken van speelpleinen ervaren de aanwezigheid van kinderen die opgroeien in een maatschappelijk kwetsbare situatie soms als moeilijk.

Kinderen die telkens opnieuw te horen krijgen dat ze het niet goed doen, ervaren kwetsing en uitsluiting. Veel kinderen kruipen dan in hun schulp, anderen worden boos. Hierdoor kunnen tieners soms onbeschoft reageren of gaan ze wat sneller op de vuist. Zeer dikwijls trekken ze zich terug om steun te vinden bij lotgenoten. Alle tieners experimenteren. Maar bij maatschappelijk gekwetste tieners leidt dat experimenteren al te vaak tot sociaal isolement.

Wat is nodig om maatschappelijk kwetsbare kinderen een leuke tijd te bezorgen op het speelplein?

1. een vertrouwensrelatie

2. een leuk aanbod

3. een doordacht beleid

4. een netwerk

Het belang van jeugdwerk: ook jij bent een ster

Op het speelplein kunnen maatschappelijk kwetsbare kinderen positieve ervaringen opdoen. Om dat mogelijk te maken is het nodig dat animatoren zich positief opstellen.

Ivan doet het niet zo goed op school. Maar hij is een super voetballer. Op het veld zie je hem helemaal open bloeien. Hij geniet van de schouderklopjes van zijn animator na een knappe goal.

Als kinderen een leuke tijd beleven op het speelplein, draagt dat bij tot een positief zelfbeeld. Ze geven hun vertrouwen aan de animatoren. Ze voelen zich erkend en gewaardeerd door anderen.

Nico, een animator op het speelplein, staat altijd klaar voor Ivan. Nico waardeert hem en vraagt Ivan af en toe om advies over een activiteit. Ivan vindt het leuk dat hij mag meebeslissen. Eén keer koos de groep, op zijn voorstel, voor bosvoetbal. En dat was een succes. Sindsdien durft Ivan ook wel eens het woord te nemen in de groep. Hij heeft ervaren dat zijn mening even belangrijk is als die van andere kinderen.

Elk kind heeft af en toe een succeservaring nodig. Een kind moet zich geliefd en welkom voelen. Het moet zich kunnen amuseren en scoren. Natuurlijk zijn er ook moeilijke momenten. Ook dat zijn leerervaringen, op voorwaarde dat de sfeer globaal goed zit. Een negatieve ervaring door onbegrip, onkunde of pesterij kan heel kwetsend zijn.

Werken met maatschappelijk kwetsbare kinderen en tieners is ook voor de leiding een verrijking. In het begin is het wat 'anders' en misschien ook een beetje 'lastig'. Maar als je doorzet, leer je de kinderen en hun omgangsvormen kennen. Veel animatoren ervaren heel veel vriendschap en waardering van maatschappelijk kwetsbare kinderen eens ze met deze kinderen een goede band hebben opgebouwd. Bovendien leer je door de confrontatie met andere referentiekaders veel over jezelf en je eigen kijk op de wereld. En je oefent jezelf in coachen en leiding geven.

Veel (gemeentelijke) speelpleinen willen een aanbod voorzien voor alle kinderen en tieners in de gemeente. Het is de opdracht van het beleid om voldoende aandacht te hebben voor zij die het moeilijker hebben in de gemeente.

Een vertrouwensrelatie

Cruciaal voor iedereen die wil werken met maatschappelijk kwetsbare kinderen en tieners is het opbouwen van een vertrouwensrelatie. Dat kan even duren: vele kinderen hadden al eerder negatieve ervaringen en stellen zich eerder wantrouwend op. Sommige kinderen gaan nieuwe animatoren testen. Anderen ontwijken animatoren die een gesprek willen aangaan. Of ze reageren niet op positieve feedback.

➤ Animatoren, hoofdanimatoren en speelpleinverantwoordelijken moeten de nodige moeite doen om het vertrouwen van maatschappelijk kwetsbare kinderen en hun ouders te winnen.

Vertrouwen winnen, hoe doe je dat?

Als ze op het speelplein aankomen, moeten de meeste animatoren nog leren hoe ze een vertrouwensrelatie kunnen opbouwen met maatschappelijk kwetsbare kinderen. Het goede nieuws is dat iedereen het kan leren. Echt iedereen. Sommige animatoren zijn er snel mee weg, anderen hebben wat meer tijd nodig. Met het ene kind lukt het ook veel vlugger dan met het andere. De beste leerschool is goed kijken hoe anderen het doen en erover praten.

Wat zien we bij animatoren die het vertrouwen krijgen?

- ✎ Ze zijn zich bewust van hun eigen referentiekader en kunnen omgaan met andere referentiekaders.
- ✎ Ze stralen warmte, waardering en echtheid uit en ze hanteren een goed evenwicht tussen nabijheid en afstand.
- ✎ Ze denken samen na hoe ze opbouwend kunnen reageren op conflicten en grensoverschrijdend gedrag.

Een vertrouwensrelatie opbouwen doe je niet van de ene dag op de andere. Veel en lang aanwezig zijn is een basisvoorwaarde.

1.1 Omgaan met het verschil in referentiekader

Maaïke is een nieuwe animator op het speelplein. Het is haar eerste dag. Ze wordt meteen opgemerkt door één van de kinderen.

“Wat voor een jas heb jij aan”, roept Thomas, een klein broskopje, “het lijkt wel een pyjama.” Alle kinderen lachen.

“Hé, dimmen jij”, antwoordt Isabelle, één van de vaste animatoren. Ze maakt een handbeweging naar Thomas. “Een beetje respect graag. Stel je liever voor aan Maaïke, zodat ze weet wie je bent.”

“Ik ben... THOMAS”, roept de jongen vrolijk. Hij springt als een duiveltje uit een doosje, vlak voor Maaïkes gezicht. Een aantal kinderen liggen in een deuk van het lachen. Eentje geeft Thomas een high five.

“Dat is onze grappenmaker hier”, lacht Isabelle, terwijl ze over zijn bol aait. “Je zult hem rap genoeg leren kennen, hé Thomas?”

De situatie had helemaal anders kunnen lopen voor Thomas. Op school had de leerkracht hem waarschijnlijk al lang terecht gewezen. Gelukkig zijn we hier niet op school, maar op het speelplein, een plaats waar Thomas zichzelf mag zijn.

We kijken eens van dichtbij naar wat er juist is gebeurd...

Thomas heeft een ander referentiekader dan Maaïke en Isabelle. Maaïke heeft nog geen vertrouwensrelatie met Thomas. Isabelle wel, zij kent Thomas beter en kan zijn gedrag beter interpreteren. De uitspraak van een zesjarige “jouw jas lijkt op een pyjama” is voor Maaïke bedreigend. Voor Thomas is het zijn manier om nieuwe animatoren aan te spreken. Een mengeling van onkunde en stoerdoenerij. Isabelle maakt duidelijk aan Thomas dat dat geen manier is om mensen aan te spreken (“dimmen jij, een beetje respect graag”), maar ze straft hem hiervoor niet. Ze begrijpt dat Thomas dat niet doet om Maaïke te kwetsen en daarom hoeft Thomas ook zijn excuses niet aan te bieden. Ze wil wel dat Thomas leert op een positieve manier om relaties aan te gaan (“Stel je liever voor aan Maaïke”). Thomas gehoorzaamt, maar zonder gezichtsverlies te lijden bij zijn vrienden (‘duiveltje uit een doosje’). Isabelle erkent Thomas in zijn positie (“onze grappenmaker”) en geeft tegelijk aan dat hij een goed hart heeft. Ze werkt kort op haar relatie (‘de aai’) en stimuleert Thomas om Maaïke als begeleidster te erkennen.

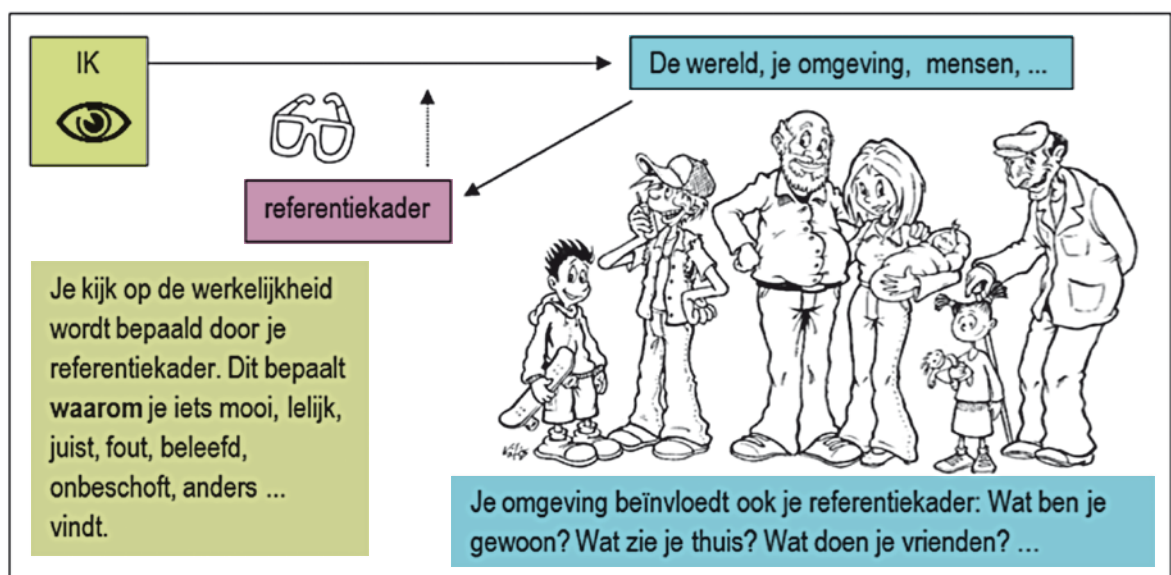
De manier waarop je een situatie interpreteert, wordt sterk gekleurd door de ervaringen die je hebt, de manier waarop je in het leven staat, je gewoontes, je kennis, de dingen waarmee je vertrouwd bent of de cultuur waarin je bent opgegroeid. Dat is je 'referentiekader'.

Als je naar de wereld kijkt, doe je dat vanuit je eigen 'referentiekader'. Je maakt bepaalde veronderstellingen die je standpunten mee bepalen. Je kijkt als het ware door een gekleurde 'bril'.

Die referentiekaders zijn individueel verschillend, maar we merken ook groepsgebonden patronen. Mensen die gelijkaardige ervaringen hebben meegemaakt, in dezelfde cultuur zijn opgegroeid, en dezelfde kennis en gewoontes hebben, zullen sterk gelijklopende referentiekaders hanteren. Zij zullen een bepaalde situatie op een grotendeels gelijkaardige manier interpreteren. Anderzijds zullen mensen die een sterk van elkaar verschillen in referentiekader, eenzelfde gebeurtenis soms volledig anders interpreteren.

Een voorbeeld.

Een ouder klaagt bij de speelpleinverantwoordelijke dat de oma van een kind aan het oor van haar zontje getrokken heeft. De oma heeft een andere culturele achtergrond dan de blanke middenklasse ouder. Voor de oma is heel de gemeenschap betrokken bij de opvoeding van kinderen. Iedere volwassene kan dus een kind terecht wijzen. Voor de middenklasse ouder komt dat alleen toe aan de ouders en de animatoren. Voor de oma is 'aan het oor trekken' een acceptabele manier om een kind terecht te wijzen. Middenklasse ouders verkiezen meestal verbale terechtwijzingen boven fysieke.

Wees je bewust van je eigen referentiekader (je 'brilletje') en dat van de kinderen en tieners waarmee je werkt.

Wees bewust van de invloed die je positie in de samenleving heeft op je referentiekader. Respecteer het referentiekader van de ander. Pas op met oordelen zoals 'normaal' en 'abnormaal'.

1.2 Gedrag begrijpen binnen een context

De betekenis van gedrag is niet altijd gemakkelijk af te leiden. We hadden het al over verschillende interpretaties op basis van verschillende referentiekaders. Daarnaast heeft gedrag verschillende betekenissen naargelang de context.

Zo heeft roepen op het speelplein een andere betekenis dan roepen in de klas.

Mensen hebben een zichtbare 'buitenkant' (je gezichtsuitdrukking, wat je zegt, wat je doet) en een onzichtbare 'binnenkant' (wat je denkt en voelt). We interpreteren vaak de buitenkant van anderen fout. Of soms zorgt onze eigen binnenkant voor emotionele reacties.

Kinderen denken dat hun binnenkant voor iedereen altijd duidelijk is. Ze weten niet dat je gedrag op verschillende manieren kunt interpreteren. Ze begrijpen dan ook niet dat jij hun gedrag fout interpreteert.

Als animator willen we vaak snel reageren op gedrag. Of we reageren 'spontaan'. Toch is het belangrijk om tijd te nemen om verschillende betekenissen in overweging te nemen. Door je bewust te zijn van verschillende referentiekaders krijg je meer aandacht voor de mogelijke betekenissen.

TIPS

Leg aan het kind uit waarom je iets verwacht, hoe jij het ziet. Probeer ondubbelzinnig te zijn en maak geen vooronderstellingen.

Luister naar het kind of de tiener en sta open voor een alternatieve interpretatie van de feiten. Dat betekent dat je de nodige tijd neemt om verschillende versies van de feiten af te wegen voor je reageert.

Een kind dat graag gezien is, krijgt meer krediet.

Met sommige kinderen klikt het beter dan met andere. Iedereen heeft zijn eigen voorkeur: sommige leiders houden van rustige kinderen, sommigen van kinderen die graag creatief bezig zijn, anderen van wildebrassen. Daarmee is op zich niets mis, zolang ieder kind voldoende positieve aandacht krijgt van één van de leiders.

Als we kinderen graag hebben, zoeken we sneller naar de mogelijke oorzaken van hun gedrag. Mensen die we minder graag hebben pinnen we sneller vast op één betekenis. Het is denkbaar dat animatoren met een middenklasse achtergrond zichzelf minder herkennen in maatschappelijk kwetsbare kinderen en dat deze kinderen bijgevolg minder populair zijn. Als gevolg hiervan zullen animatoren onbewust minder mogelijke betekenissen zien van gedrag.

Oeps...

Als Sara zeurt, is ze misschien moe of ze heeft buikpijn of ze mist haar mama.

Als Giovanni zeurt is hij weer de animatoren aan het testen.

NOOT

Onderzoek wijst uit dat we onbewust meer krediet geven aan mensen die we mooi vinden.

1.3 Een ster van een animator!

Elke begeleider heeft zijn eigen persoonlijkheid en bijgevolg ook zijn eigen stijl. Daarom is het ook moeilijk om 'de ideale begeleider' te typeren. Er zijn wel een aantal zaken die ervoor zorgen dat je met de kinderen of tieners aan een vertrouwensband kunt werken.

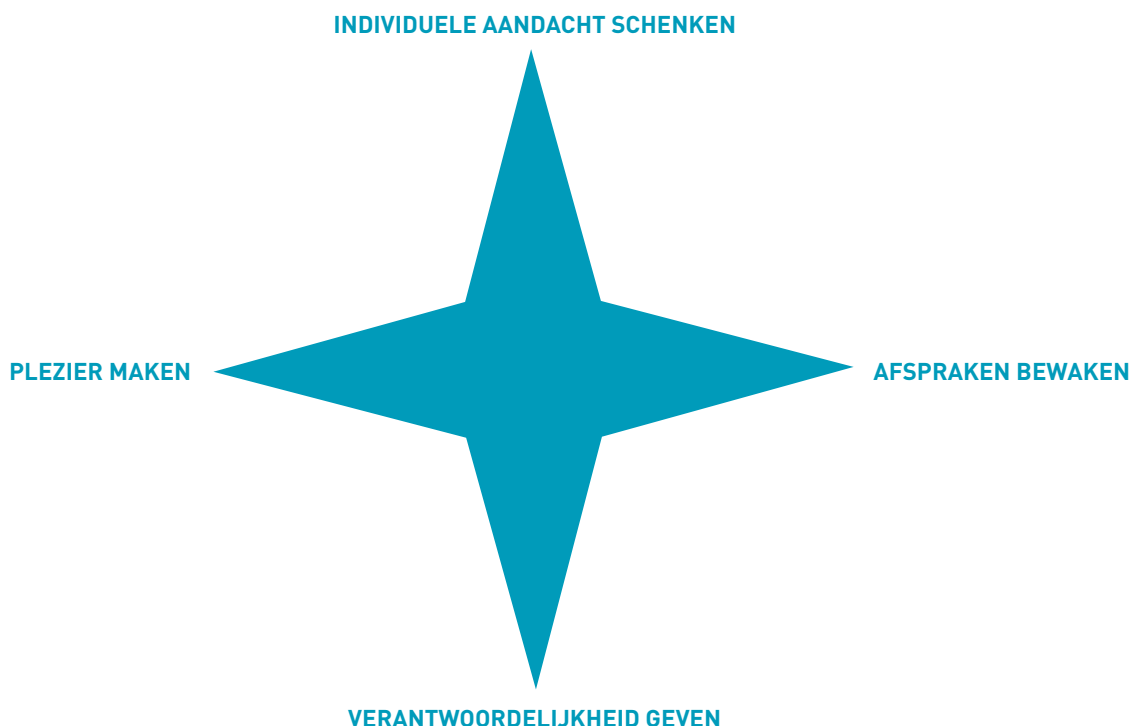
Het speelplein is er vooral om **plezier** te maken. Zorg dan ook voor sfeer en ambiance in de groep. Vraag de kinderen om mee te doen (zonder je op te dringen) en neem zelf het initiatief bij activiteiten. Het nodigt voor de kinderen niet zoveel uit om deel te nemen aan een activiteit als ook de leiding er niet echt zin in lijkt te hebben.

Wees **lief** voor de kinderen en geef hen aandacht. Achter een soms stoere houding schuilt vaak heel wat onzekerheid. Zorg dat je altijd bereikbaar bent en bied een luisterend oor. Door je aanwezigheid en door interesse te tonen, schep je een veilige omgeving voor de kinderen. Onderschat niet welke impact je hiermee op hen hebt.

Toon dat je bezorgd bent om het **welzijn van de kinderen**. Neem hen ernstig als ze bang zijn. Wees alert voor pesterijen en houd in de gaten dat iedereen eens aan bod komt bij activiteiten. Let ook op het fysiek welzijn van de kinderen. Vermijd zoveel mogelijk ongevallen en gevaar en reageer ook als je signalen van misbruik vermoedt.

Door **duidelijke regels** te hanteren, vermijd je misverstanden en creëer je voorspelbaarheid en een gevoel van veiligheid. Het is wel belangrijk om de regels regelmatig te herhalen zodat de kinderen ze ook kennen. **Geef aan waar de grenzen liggen** en motiveer waarom iets niet kan.

Door de kinderen **verantwoordelijkheid** te geven, toon je dat je hen vertrouwt en dat je gelooft in wat ze kunnen. Let er wel op dat je hen niet meer verantwoordelijkheid geeft dan ze kunnen dragen. Houd hierbij onder meer rekening met hun leeftijd.

1.4 Warmte, waarde en waarheid

Het opbouwen van een positieve relatie met maatschappelijk kwetsbare kinderen en tieners vraagt om een betrokken houding, waarbij kinderen en tieners zich veilig voelen. Belangrijke voorwaarden zijn **warmte, waarden en waarheid**.

Warmte

Een animator straalt warmte uit naar de kinderen. Hij speelt samen met hen, maakt plezier en geeft hen aandacht. De kinderen krijgen bij hem het gevoel dat ze heel erg welkom zijn. Hij kan de kinderen en tieners troosten als ze dit nodig hebben en geeft schouderklopjes.

Hij vertrekt vanuit het positieve van de kinderen en gelooft in hun kunnen. De animator bevestigt de kinderen in hun kunnen. Hij geeft ze de verantwoordelijkheid die ze kunnen dragen.

Elk kind is uniek. De animator besteedt ook aandacht aan de individuele relatie met de kinderen.

TIP

Kinderen schminken is een ideale manier om individuele aandacht te geven.

Waarden

De **basiswaarden** zijn de waarden die je als animator op het speelplein uitdraagt. Zo verdient ieder kind respect, ongeacht zijn religieuze of ideologische overtuiging, sociale context, klasse of seksuele geaardheid.

Anderzijds zijn er ook **persoonlijke waarden** en normen. Die waarden kunnen verschillen tussen begeleiders onderling en tussen begeleiders en kinderen.

Je eigen waarden en normen kregen vorm in een specifieke context. Door te zien in welke context je eigen waarden en normen vorm kregen, kan je een grotere openheid aan de dag leggen voor andere waarden en normen. Dat stelt je in staat om ervaringen uit te wisselen met de kinderen waardoor ook zij bijleren en groeien. Een positieve confrontatie tussen de inzichten, waarden en normen van de animator met die van de kinderen op het speelplein is heel waardevol.

(!) Je hoeft je eigen waarden en normen niet opzij te schuiven voor de kinderen. Het is wel belangrijk dat je je niet superieur opstelt en dat je jezelf in vraag durft te stellen. Doe dit door met animatoren, hoofdanimatoren en speelpleinverantwoordelijken te discussiëren over situaties.

(!) Zorg voor een duidelijk en eenvoudig reglement waarnaar je kunt verwijzen. Leg uit waarom iets niet mag.

Waarheid

Open en eerlijk zijn in je communicatie met de kinderen en tieners is heel belangrijk in de vertrouwensrelatie.

- ✧ Spreek niet over de kinderen maar met de kinderen.
- ✧ Maak geen loze beloftes, hoe klein die soms ook zijn.
- ✧ Zeg niet “we gaan straks jouw spelletje spelen”, als je dat helemaal niet van plan bent.

Wees ook eerlijk tegenover jezelf: doe jezelf niet anders voor dan je bent. Je valt snel door de mand als je een ‘pose’ aanneemt. Aanvaard jezelf met je sterke en zwakke kanten.

Heb je je geduld verloren tegenover een kind? Probeer je fout te erkennen. Spreek erover met het kind dat van jou de volle lading kreeg.

1.5 Blijven we blij zo dichtbij?

Nabij zijn schept een vertrouwensband tussen animatoren en kinderen. Daarnaast moeten we ook een gepaste afstand bewaren en rekening houden met een aantal grenzen: jouw persoonlijke grens, de grenzen die de kinderen aangeven en grenzen die gelden voor alle (hoofd-)animatoren. Hoe dicht je bij de kinderen staat hangt af van een aantal factoren:

- ∨ Hoe lang ben je al animator?
- ∨ Hoe goed ken je de kinderen en de tieners waarmee je werkt?
- ∨ Ken je bepaalde kinderen nog van vroeger? Of ken je hun verleden of hun familie?
- ∨ Hoe ver of hoe dicht sta je van of bij de leefwereld van de kinderen of tieners?
- ∨ Waar trek je voor jezelf de grenzen?
- ∨ Welke afspraken gelden er op het speelplein?

Heel wat kinderen en tieners zijn erg nieuwsgierig naar de persoon en de leefwereld van de animator. Ze stellen **persoonlijke vragen**. Waar woon je? Heb je een lief? Heb je kinderen? Wat is je GSM-nummer? Heb je hét al gedaan?

Op het moment zelf weet je misschien niet goed hoe je kunt reageren. Zal je eerlijk antwoorden? Mag je je telefoonnummer geven? Wat als je niet wil antwoorden, maar ze blijven doorvragen?

Soms gebeurt het ook dat je **tieners of kinderen buiten het speelplein tegenkomt**. Kun je met hen dan iets gaan drinken? Mogen ze jou 'vriend' noemen? Mogen ze bij jou thuis komen? Je thuis bellen?

Hoe ga je ermee om als een kind of een jongere jou wil knuffelen? Op je schoot komt zitten? Een kus geeft als begroeting? Welke grenzen stel jij aan **lichamelijkheid**?

Voor iedereen liggen deze grenzen verschillend. Wat voor de ene moeilijk ligt, is voor de andere normaal. Het is belangrijk dat spanningen over die grenzen bespreekbaar zijn en dat een aantal algemene grenzen voor iedereen duidelijk zijn.

Je grenzen als animator ten opzichte van kinderen

Geef je grenzen op tijd aan bij de kinderen. Als er iets niet kan, vertel dat dan duidelijk en leg ook uit waarom dat niet kan. Ga er niet vanuit dat kinderen vanzelf ‘aanvoelen’ wanneer ze een persoonlijke grens overschrijden. Open en duidelijk communiceren is hier van groot belang. Achteraf kun je hierover met andere animatoren of met de hoofdanimator overleggen. “Ik wist niet hoe te reageren toen...” “Heb jij ook soms dat...?”

Als je het gevoel hebt dat kinderen of tieners over je grenzen gaan, ga dan altijd na wat de betekenis hiervan is voor de kinderen of tieners: is het testgedrag? Is het onhandigheid? Is het een signaal? Je reactie moet hier op afgestemd zijn.

Een voorbeeld.

De tienermeisjes zijn al de hele morgen opgewonden aan het praten. Even later hoor je hoe dat komt: het gaat over seks! Je laat hen wat praten. Ze schijnen zich te amuseren, maar even later roepen ze jou erbij. Als ervaringsdeskundige. Ze vuren meteen allerlei vragen op je af. Heb je een vriendje? Vrijen jullie? Al gauw vragen ze ook naar details. Je wilt hier niet op ingaan.

Ga bij jezelf na: waarom stellen de meisjes deze vragen? Willen ze informatie? Of willen ze jou gewoon uithoren? Zijn ze op zoek naar een sterk verhaal? Leg hen uit dat je hierover niet wil vertellen, maar help hen wel verder aan informatie.

(!) Geef duidelijk je eigen grenzen aan. Maar let er wel op dat dit niet uitmondt in een strenge afstandelijkheid waarbij een warme, open en respectvolle relatie niet meer mogelijk is.

De grenzen van kinderen ten opzicht van animatoren

Kinderen en tieners stellen ook persoonlijke grenzen. Vindt een kind het niet fijn dat je een knuffel geeft? Of vinden kinderen het vervelend als je hen aanspreekt buiten het speelplein? Respecteer dan die grens.

Vaak legt het speelplein grenzen vast in de vorm van ‘afspraken’.

Bijvoorbeeld: animatoren kunnen geen relatie aanknopen met deelnemers van het speelplein, ook al zijn de leeftijdsverschillen niet groot.

(!) Animatoren hebben wegens hun positie vaak een zekere machtspositie in hun relatie met de kinderen. Jammer genoeg maken sommigen wel eens misbruik van die machtspositie. Dat kan op verschillende manieren: een kind uitsluiten, systematisch straffen, slaan, grensoverschrijdende aanrakingen of seksueel getinte handelingen.

Als je bedenkingen hebt bij het gedrag van een animator ten opzichte van een kind of vermoedens hebt van grensoverschrijdende situaties buiten het speelplein (ook al ben je niet ‘zeker’), praat hierover dan zo snel mogelijk met de verantwoordelijke van het speelplein. Doe dit discreet.

1.6 Omgaan met grensoverschrijdend gedrag

Wanneer je met kinderen en tieners werkt, kan niet alles altijd even perfect verlopen. Soms overtreden kinderen en tieners regels of overschrijden ze grenzen.

Het kan gebeuren dat kinderen jouw persoonlijke grenzen overschrijden, een lichamelijke grens overschrijden of afspraken niet naleven die de speelpleinwerking oplegt. In elk van die gevallen spreken we over grensoverschrijdend gedrag.

Maar grensoverschrijdend gedrag is ook subjectief want afhankelijk van de waarden en normen die jij zelf hanteert. En die waarden en normen zijn dan weer grotendeels bepaald door je eigen achtergrond: het referentiekader (het 'brilletje') waarmee je naar je omgeving en de wereld kijkt.

Het aanvoelen van grensoverschrijdend gedrag kan nogal verschillen tussen begeleiders onderling. Voor sommige begeleiders is schelden grensoverschrijdend, voor andere niet. Dat geldt ook voor het contact met de kinderen en de tieners. Wat voor jou grensoverschrijdend is, is dat misschien niet voor de kinderen. Houd hier rekening mee en dring je eigen opvattingen niet op. Door de confrontatie met de waarden, normen en grenzen van anderen, krijg je ook een kans om stil te staan bij je eigen grenzen, normen en waarden.

Een voorbeeld.

De kinderen zijn erg luid aan het spelen. Je wilt roepen dat het ook wat stiller kan, maar is dat wel nodig? Geen enkel kind lijkt er last van te hebben. Zij maken geen ruzie en de sfeer is uitgelaten. Misschien is stil zijn op dit moment niet zo belangrijk?

(!) Als animator bouw je aan een respectvolle en leuke relatie met de kinderen. Maar jeugdwerker zijn, betekent ook kinderen leren omgaan met grenzen.

(!) Stel alleen grenzen als dat nodig is. Bied kinderen genoeg ruimte om te experimenteren, te proberen en af en toe fouten te maken.

Tips om om te gaan met grensoverschrijdend gedrag

Wat doe je als kinderen jouw persoonlijke grenzen overschrijden? Elk kind en elke situatie is anders. Er bestaat geen pasklare manier om met al die verschillen om te gaan. Ga dus niet in de kramp als je grensoverschrijdend gedrag ervaart.

PROBEER EN REFLECTEER

Het belangrijkste is dat je 'iets doet' (dat kan heel weinig zijn) en dat je stil staat bij het effect van je reactie. En praat erover met de andere animatoren bij jou in de groep.

- ↳ Wat is er gebeurd?
- ↳ Wat was de aanleiding?
- ↳ Hoe heeft elk van ons gereageerd?
- ↳ Wat was het effect?
- ↳ Moeten we hier verder nog iets mee doen? Is het opgelost? Ook voor het kind?
- ↳ Hoe gaan we dit de volgende keer aanpakken?

Houd bij je reactie altijd rekening met de 'betekenis' van het gedrag. Leg uit waarom je iets niet leuk vindt of niet toelaat. Hoe vanzelfsprekend dat voor jou ook is.

Een voorbeeld.

Je speelt Chinees voetbal met een groepje kinderen. De sfeer is uitgelaten. Gejoel alom. Plots trekt een van de kinderen je broek naar beneden. Oeps. Daar sta je dan. Je bent geschrokken en vindt het erg gênant. Er werd duidelijk een persoonlijke grens overschreden. Je moet reageren. Maar hoe?

Waarom denk je dat het kind jouw broek naar beneden trok? Was het een verkeerd ingeschat plagerijtje zonder kwade bedoelingen? Of een poging om jou belachelijk te maken? Overweeg de redenen en reageer gepast maar kordaat. Maak ook duidelijk dat je dit niet leuk vindt.

JE HOEFT GEEN SUPERHELD TE ZIJN

Het is belangrijk dat je zelf rustig blijft. Jij hoeft niet de superheld te zijn die alles met een perfecte tussenkomst oplost. Soms wordt 'supersnel en effectief' omgaan met grensoverschrijdend gedrag een statussymbool onder animatoren en hoofdanimatoren. Maar supersnel optreden leidt niet altijd tot het beste resultaat. Het belangrijkste is dat het voor en door de kinderen opgelost geraakt. En dat jij dat ondersteunt. Dat lukt heel dikwijls maar lang niet altijd. Maar dat is niet zo erg.

1.7 Heeft taalgebruik grenzen?

Taalverschillen op het speelplein zijn vaak de aanleiding tot hevige discussie onder animatoren. Vaak reageren animatoren te strikt op taalverschil. Als we vertrekken vanuit het perspectief van de kinderen blijkt dat meestal niet nodig.

Iedereen dezelfde taal?

Wanneer kinderen naar het speelplein komen willen ze zich vooral amuseren. Dat gaat het best in de taal die zij het beste beheersen. En dat is niet altijd het Nederlands.

Veel animatoren vragen zich af of kinderen een andere taal mogen spreken op het speelplein.

Kinderen maken er in principe geen probleem van dat er in de groep verschillende talen worden gesproken. Ze pikken gemakkelijk woorden op uit andere talen. En dikwijls vinden ze bij het spel een mengtaal. Maak daar zelf dus ook geen probleem van. Natuurlijk is het niet de bedoeling dat kinderen anderen uitsluiten. Ook niet op taalbasis.

Wees streng als dat toch gebeurt.

Door het gebruik van het Nederlands niet te verplichten, ontwikkelen de kinderen een positieve houding tegenover meertaligheid. Zo zien we al snel dat kinderen elkaar spontaan kleine taallesjes geven.

“Bij ons zeggen we civciv”, roept Kadir spontaan toen de kinderen kuikentjes maakten om in de paasboom te hangen. Civciv werd die vakantie een populair woord en de kinderen gebruikten het als koosnaampje voor elkaar.

Toon als animator interesse in de moedertaal van kinderen. Vraag bijvoorbeeld naar kinderliedjes uit het land van de grootouders. ‘Internationaal’ is trouwens een ideaal thema om een hele zomer speelplein rond op te bouwen.

Af en toe een woordje van de thuistaal van kinderen gebruiken, versterkt de vertrouwensrelatie met de kinderen.

“Sus!” zegt Elif als kinderen druk zijn. Elif is een animatrice met Turkse roots. Sus betekent stil. En ja hoor, ook als haar collega animatrice Hanne “sus!” zegt, worden de kinderen rustiger.

Wat als een kind je niet begrijpt?

Soms zijn er op het speelplein kinderen die geen Nederlands praten of zelfs maar Nederlands verstaan. Dat is niet altijd gemakkelijk voor animatoren. Maar de ervaring leert dat dit niet onoverkomelijk is: als het kind wel wat Engels of Frans verstaat of als animatoren of andere kinderen meertalig zijn.

TIPS

Wijs naar dingen die de kinderen kennen, dan begrijpen ze sneller waarover het gaat.

Leg het letterlijk met handen en voeten uit, demonstreer hoe het moet, maak er een tekening bij, wijs de voorwerpen aan die je bedoelt...

Herhaal: leg hetzelfde verhaal meerdere keren uit en gebruik verschillende woorden en verschillende manieren om je uitleg te doen.

Vraag aan tweetalige kinderen of ze wat mee kunnen vertalen.

Als een aantal kinderen echt weinig Nederlands kennen, wees dan voldoende waakzaam dat zij zichzelf niet in gevaar brengen. Als je een uitstap doet, is het zonder meer belangrijk dat iedereen goed op de hoogte is van de afspraken.

Nondenonde en potverdepotver

Vloeken doen we allemaal wel eens: in een vlaag van boosheid, miserie, verwondering of ongeloof. Als ook de leiding hiertegen 'zondigt', is het moeilijk om van de kinderen te eisen dat zij nooit vloeken. Trouwens, wat is 'grof' of 'onbeleefd'? Dat is subjectief. Wat voor de een doodnormaal klinkt, vindt een ander misschien choquerend.

Ook hier speelt ons eigen referentiekader op. Laten we ons hiervan bewust blijven, zodat we niet buiten proportie reageren.

Als we een kind horen vloeken, zoeken we naar de betekenis ervan. Vloeken heeft in verschillende situaties een verschillende betekenis.

Situatie 1: "Godverdomme zeg, dat lukt hier niet hoor."

Situatie 2: "Fak joe, je kan de pot op."

In beide situaties zijn kinderen gefrustreerd en boos. Op dat moment kun je best kijken wat het probleem is en of je kunt helpen. Reageer eerst op de oorzaak van de kwaadheid. Pas wanneer de kalmte is teruggekeerd, kun je de kwaadheid zelf bespreken.

Het onderwerp van gesprek is hoe het kind omgaat met zijn frustratie.

"Als je boos bent, dan ontplof je echt hé. Wat kunnen we doen om dat te voorkomen?"

Het verschil in de beide situaties is de reden waarom het kind boos is. In de eerste situatie is de boosheid niet gericht tegen iemand in het bijzonder.

In de tweede situatie is vloeken tegen jou als begeleider gericht. We benoemen dit vaak als 'verbale agressie', omdat je je aangevallen of geïntimideerd voelt. Hoe zwaar je tilt aan dit soort agressie hangt van je referentiekader af. Vertel aan de jongere wat je voelde toen hij je uitschold.

"Ik was geschrokken toen je zei dat ik de pot op kon. Meen je dat echt?"

1.8 Consequent reageren

Het is nodig dat de kinderen in de groep goed weten wat wel en niet mag. Elke overtreding vraagt om een reactie, ongeacht wie er op dat moment in leiding staat.

Elke animator kent het belang van consequent zijn: bij vergelijkbare situaties is het nodig om gelijkwaardig te reageren. Dat schept duidelijkheid en veiligheid. Een kind moet de reacties van volwassenen kunnen inschatten. Als die volwassenen telkens anders reageren, leidt dat tot verwarring bij kinderen. Hoe komt het dat ik de ene keer straf krijg en de andere keer niet?

Een voorbeeld

Het weerbericht voorspelde regenweer, maar nu schijnt de zon. De tieners spelen gezelschapsspelletjes. Je hebt afgesproken dat ze na de activiteit met de go-carts mogen rijden. Thomas en Brahim hebben geen zin om binnen te zitten en proberen achter je rug met de go-carts te rijden.

Consequent zijn betekent: neen is neen. Dat wil zeggen:

- *Je sluit geen dealtjes. “Toe nou, één toertje, dan gaan we flink meespelen met de activiteit.”
> neen is neen.*
- *Je laat je niet overtuigen door Thomas. Niet na de vijfde poging. En niet na de tiende poging, ook al word je er moe van. > neen is neen.*
- *Neen voor Thomas is ook neen voor Brahim. Consequent zijn betekent dat dezelfde regels voor iedereen gelden. > neen is neen.*

CONSEQUENT ZIJN:

- ↳ **Beperk het aantal regels.**
- ↳ **Zorg dat regels en afspraken duidelijk zijn.**
- ↳ **Stel ze samen op met de kinderen.**
- ↳ **Leg uit waarom overtredingen (op bepaalde momenten) niet kunnen.**
- ↳ **Ga niet in discussie als de regels en de overtredingen duidelijk zijn.**

En als je twijfelt? Stel dat je niet zeker weet of de tieners al dan niet met de go-carts mogen rijden. Je mag je twijfel uiten, maar dat betekent niet dat je het gedrag moet toestaan. Neem even tijd voor overleg met je collega animatoren.

Animator: “Ik weet niet of dat mag. Ik vraag het aan Evelien. Komen jullie met me mee?”

Brahim: “We blijven hier wel.” -grijns-

Animator: “’t Zal wel wezen, en, als ik mijn rug gedraaid heb, zitten jullie al in het park te rijden. Ik ken jullie langer dan vandaag.” –lol-

Honey, I'm flexible

Stel dat je vindt dat Thomas en Brahim gelijk hebben. Wat moet je in godsnaam binnen zitten doen als het zo'n mooi weer is? En die go-carts staan hier toch, waarom verbieden om erop te rijden?

Consequent reageren, betekent niet dat je de ijzeren wet moet hanteren of per se de harde tante of nonkel moet uithangen. **Als je daar goede redenen voor ziet, durf dan af te wijken van regels die je zelf hebt afgekondigd.** Wees flexibel.

Animator: "Ik begrijp dat jullie liever buiten willen spelen. Ga even mee naar binnen. Ik ga met Evelien bekijken of dat mogelijk is. Ik kan niets beloven hé, we moeten zien of dat gaat, misschien is er een reden dat we nu niet op de go-carts kunnen."

- ↘ Ga in overleg met je medebegeleider en zo mogelijk met de groep.
- ↘ Probeer samen tot nieuwe en betere afspraken te komen.
- ↘ Doe geen beloftes als je niet zeker weet of je ze kunt waarmaken.

Consequent zijn en rekening houden met de context

Consequent handelen, betekent niet dat je geen rekening houdt met de context.

Tijdens een vriendschappelijke worstelmatch wordt Bilal in de zandbak door Kevin overmeesterd. Bilal zwaait wild met zijn armen en benen, waardoor het zand opstuift.

Hier is een waarschuwing vaak voldoende.

"Jongens, stop eens. Ik zie dat het niet met opzet is, maar als dat zand opstuift, kan dat in jullie ogen terecht komen. Zet jullie match liever verder in het gras."

Melissa heeft ruzie met Kimberly. Als Kimberly in de zandbak zit te spelen, gooit Melissa een handvol zand in haar gezicht.

Dat is kwaad opzet. Reageer erg kordaat.

"Kimberly, wat jij zonet hebt gedaan is erg gevaarlijk. Als dat zand in de ogen van Melissa was terechtgekomen, kon dat ernstige gevolgen hebben. Bovendien is het reglement duidelijk: wij gooien niet met zand."

In jouw reactie op regelovertredend gedrag houd je rekening met volgende aspecten:

HET GEDRAG

- ✎ Wat betekent het gedrag voor het kind?
- ✎ Waarom heeft een kind dit gedrag gesteld? Wat was de aanleiding?
- ✎ Is het de eerste keer of de tiende keer? Heeft het kind al (meerdere) waarschuwingen gekregen?
- ✎ Gaat het écht om een overtreding waarbij je moet tussenkomen?

HET KIND

- ✎ Spelen er factoren buiten het plein mee, zoals de gezins- of de schoolcontext?
- ✎ Staat het kind onder groepsdruk? Wordt het gepest?
- ✎ Speelt het temperament van het kind een rol?
- ✎ Kent het kind de regels? Weet het kind dat het een overtreding begaat?

DE RELATIE TUSSEN HET KIND EN DE ANIMATEUREN

- ✎ Zoekt het kind met zijn gedrag de aandacht van de animatoren?
- ✎ Hebben andere animatoren al gereageerd? Wat was het effect?
- ✎ Riskeer je als animator in een machtsstrijd met het kind verwickeld te raken?
- ✎ Wat betekent het gedrag voor mij? Welke boodschap leid je af uit het gedrag?
- ✎ Hoe is mijn relatie met het kind? Heb ik een goede band? Wat betekenen ik voor het kind?
- ✎ Wat zal het effect van mijn reactie zijn op het kind? Hoe gevoelig is het voor opmerkingen? Krimpt het kind ineen bij een opmerking van een animator of begint het te lachen?

RESULTAAT

- ✎ Leidt het negeren van een bepaald gedrag ertoe dat het kind dat gedrag achterwege laat?
- ✎ Draagt mijn sanctie bij tot de oplossing voor de situatie? En ook voor het kind?
- ✎ Draagt een straf bij tot een oplossing of leidt ze tot de verscherping van het conflict?

Een duidelijke overtreding vraagt om een reactie van een animator.

Welke reactie gepast is, hangt af van de context.

Als je een goede band hebt met de kinderen is een waarschuwende blik vaak voldoende.

(!) De sterkte van jouw vertrouwensband met de kinderen is in grote mate bepalend voor de manieren waarop je kunt omgaan met regelovertredend gedrag.

1.9 Belonen, aanspreken en straffen

Positief gedrag belonen

Aandacht geven en interesse tonen voor wat kinderen doen, dat geeft hen een goed gevoel. Spreek je betrokkenheid af en toe uit. Het zit soms in kleine, korte zinnestelsels.

Bijvoorbeeld: "Jij speelt daar zo flink. Wat maak je?"

Je kunt een kind ook belonen door een complimentje te geven of door het te prijzen voor iets dat het goed heeft gedaan.

Bijvoorbeeld: "Ik vind het leuk dat je zo flink meespeelt." Of: "Wat kan jij snel lopen!"

Je kunt het kind ook iets geven als beloning: een koekje, een knuffel of een glimlach. Zeg maar: positieve aandacht.

Reageer zoveel mogelijk op positief gedrag: daarmee versterk je dit nog. Reageer op wat je ziet en benoem het gedrag.

Bijvoorbeeld: "Je hebt een heel mooie tekening gemaakt" of "Je hebt me goed geholpen met opruimen."

Ook als iets niet goed lukt, kan je aangeven dat het goed geprobeerd is. Let wel op dat dit niet meelijwekkend klinkt. Blijf eerlijk. Het heeft geen zin om complimentjes te geven die je niet meent, daarmee val je al snel door de mand.

Dus niet: "Goed gevoetbald!" tegen iemand die de hele match geen bal heeft geraakt. Je kunt wel de inzet van het kind belonen: "Ongelooflijk hoe jij blijft gaan, je bent een echte doorzetter."

Maatschappelijk kwetsbare kinderen werden dikwijls gekwetst door mensen die ze hun vertrouwen hadden gegeven. Sommigen zullen zich beschermen tegen mogelijke nieuwe kwetsingen. Ze willen geen nieuwe vertrouwensrelaties aangaan. Ze testen begeleiders, ontwijken gesprek, gaan niet in op complimentjes of andere beloningen. Het lijkt dus niet altijd resultaat op te leveren. Houd vol, de aanhouder wint.

Kinderen aanspreken op ongewenst gedrag

Elk kind doet wel eens iets dat niet mag of gevaarlijk is: eten morsen, een ander kind pijn doen, niet willen meespelen, weglopen... We onderstreep-ten hierboven al het belang van stil te staan bij de reden van dergelijk gedrag. Daarnaast is het belangrijk dat we kinderen op ongewenst gedrag aanspreken. Kort en duidelijk. Heeft dat geen effect, dan is er misschien een langer gesprek nodig. Gebruik hiervoor de ik-boodschap.

1. VERTEL WAT JE VASTSTELT.

“Ik merk dat je het moeilijk hebt om te luisteren.”

2. VERTEL WAAROM JIJ JE DAARAAN STOORT OF WAAROM IETS NIET MAG.

“Het is voor mij heel lastig om uit te leggen wat we gaan doen.”

3. LEG UIT WAT DE GEVOLGEN ZIJN.

“Op den duur is de aandacht van de anderen ook afgeleid en moet ik gaan roepen.”

4. VRAAG ADVIES AAN HET KIND ZELF.

“Wat denk jij dat een oplossing kan zijn?”

5. KOM TOT EEN AFSPRAAK OF FORMULEER JE VERWACHTINGEN.

“Ga jij je best doen om stil te zijn bij een speluitleg? Ik zal ervoor zorgen dat de uitleg niet te lang duurt.”

Een dergelijk gesprek heeft het meeste effect als je een vertrouwensrelatie hebt met het kind. Het kind wil dan die goede relatie behouden en zal zijn best doen om het storend gedrag niet te herhalen. Is die relatie er niet dan zal een dergelijk gesprek misschien weinig effect hebben.

Vaak stellen maatschappelijk kwetsbare kinderen “moeilijk” gedrag omdat ze zich niet aanvaard voelen in de groep. Kinderen kunnen dan op een harde manier aandacht opeisen van de leiding, stoer gaan doen, of explosief reageren op pestgedrag of opmerkingen.

Straffen als het niet anders kan

Hoe beter je vertrouwensrelatie met de kinderen, hoe meer je hen kan aanspreken op storend gedrag en hoe minder je moet straffen. Straffen is pas een optie als aanspreken of praten niet helpt.

Door te straffen wil je enerzijds storend of ongewenst gedrag afleren en ontmoedigen. Je laat erdoor merken dat je iets wat het kind deed, niet goed vindt.

Anderzijds heeft het ongewenst gedrag tot een breuk geleid in de relatie tussen het kind en de begeleider of tussen het kind en andere kinderen. Een straf is ook een manier om die relatie te herstellen.

Een goede straf? Daar moet je even over nadenken.

GOEDE STRAFFEN ZIJN...

- Duidelijk
- Contextafhankelijk
- Betekenisvol
- Consequent
- Realistisch
- Mild
- Snel
- Eindig

VALKUILEN

- Negatieve aandacht is ook aandacht.
- Houd je emoties onder controle.
- Keur het gedrag af, niet het kind.
- Gebruik geen fysieke macht.
- Wees zelf een voorbeeld.
- Sluit geen deals.

VOORWAARDEN VOOR GOEDE STRAFFEN:

Wees duidelijk.

Keur het gedrag af door dit duidelijk te zeggen. Gebruik woorden die het kind begrijpt. Gebruik korte zinnen, spreek duidelijk en wees specifiek. Zorg dat je door de inhoud, je houding en je stem laat merken dat je het ook meent.

Geef een betekenisvolle straf.

Met een straf wil je het kind leren dat bepaalde dingen niet kunnen. Leg daarom ook uit waarom het gedrag niet kan en er gestraft wordt. Indien er vooraf geen afspraken waren over de straf, bedenk dan een straf met betekenis. Als het kind of de jongere de fout inziet kan hij zelf een straf bedenken. Koppel de daad aan de straf. Laat het kind de gevolgen voelen van het gedrag.

Bijvoorbeeld: wie iets vuilmaakt, moet opruimen. Wie iets kapot maakt, moet het herstellen. Met eten morsen, betekent geen dessert.

Een straf is realistisch.

Je moet de straf die je aankondigt ook effectief kunnen uitvoeren als het nodig is.

“Als je nu niet stopt met dat kinderachtig gedoe moet je meteen naar huis,” heeft geen zin als kinderen niet eerder naar huis kunnen of mogen.

Wees mild voor de kinderen. Je wilt de relatiebreuk met hen herstellen en hen iets bijleren. Het is niet de bedoeling om jouw frustratie erin te leggen en al evenmin om de kinderen bang te maken. Gebruik dus geen fysieke straffen en rek de straf niet nodeloos lang. Vermijd om het kind emotioneel te kwetsen: verneder het niet.

De straf gaat best in direct na het moment dat de animator de straf uitspreekt.

Soms is dit moeilijk. Je bent op uitstap of je wilt overleggen met een animator of verantwoordelijke. Spreek dan een duidelijke termijn af met het kind. Houd die termijn kort, want dat zorgt voor spanning. Een kind dat niet weet waaraan het zich kan verwachten wordt zenuwachtig. Betrek het kind in het overleg. Het kind kan mee aan tafel om zijn verhaal toe te lichten. Houd er rekening mee dat kleine kinderen snel vergeten wat ze mispeuterd hebben of waarom ze gestraft worden.

Elke straf is eindig.

Het is niet leuk om te straffen en soms willen kinderen het snel weer goed maken. Ga daarop in als je kan en aanvaard hun oprechte verzoeningspogingen. Straf niet als het niet nodig is.

Na de straf is het voorval voorbij. Blijf er niet over doorzeuren. Haal bij een ander voorval geen oude koeien uit de gracht.

Dus: “Flink van je!” in plaats van “Zie je wel dat je ook flink kunt zijn” of “leuk dat je er vandaag weer bij bent.” In plaats van: “Kon je maar altijd op tijd zijn.”

Rond de straf ook symbolisch af, door er een duidelijke streep onder te trekken.

Dus: “Nu je heb je het goedge maakt. Nu kan ik je weer vertrouwen.” of “We zijn we weer goede maatjes.”

Na het uitvoeren van de straf herstelt het kind de vertrouwensrelatie met de begeleider. Dit is ook het doel van de straf: een win-winsituatie creëren.

AANDACHTSPUNTEN BIJ STRAFFEN

Negatieve aandacht is ook aandacht.

Voor sommige kinderen is negatieve aandacht de enige aandacht die ze nog krijgen. Straffen zal bij deze kinderen het ongewenste gedrag niet verminderen. Als begeleider moet je die kinderen opnieuw het vertrouwen geven dat er op goed gedrag positieve reacties volgen. Vertel het kind wat het moet doen om goed te doen. Bevestig kinderen als ze iets goeds doen: knuffel hen, noem hen een superkind en ravot ermee. Zo krijg je een vertrouwensband en gaat het kind in zichzelf geloven dankzij jou.

(!) Kinderen die aandacht vragen met negatief gedrag, 'straf' je het best door dat negatief gedrag te negeren.

Houd je emoties onder controle.

Soms kan het je allemaal teveel worden. Maar houd ook dan je emoties onder controle. Roep niet op de kinderen. Geef nooit fysieke straf. Pak de kinderen in die situatie niet vast. En ga zeker niet slaan! Als het je allemaal wat teveel wordt, doe je een beroep op je collega's en neem je een time-out. Ga even ventileren op een rustige plek of bij de hoofdmonitor.

Keur alleen het gedrag af.

Speel op de bal en niet op de man. Het is belangrijk dat je een bepaald gedrag afkeurt en niet het kind als dusdanig.

Voorbeeld. "Ik wil dat je nu zit en zwijgt, dan kan ik uitleg geven." En niet: "Je bent een lastig kind!"

Geef het voorbeeld.

Overtreed je eigen regels niet, wees consequent en geef zelf het voorbeeld. Laat je snoepen op een bepaald moment niet toe, dan geldt dat ook voor de leiding.

Dus niet: "Geef dat snoep maar hier, de leiding zal ze wel opeten."

1.10 Motiveren

Motiveren doe je wanneer kinderen iets niet willen doen wat jij van hen verwacht. Zoek uit waarom er spanning zit tussen jouw verwachting en het gedrag van de kinderen. Opnieuw is een mogelijke oorzaak het verschil in referentiekader.

- ↘ Je vindt dat een kind teveel lawaai maakt en je wilt dat het stiller is. Maar dat kind vindt lekker roepen wellicht fijn.
- ↘ Je wilt dat de kinderen opruimen. Maar misschien zien de kinderen niet dat de boel overhoop ligt.
- ↘ Je wilt dat tieners zich verkleden. Maar misschien vinden zij dit geen leuke activiteit.

In die situaties moeten we uitleggen waarom we iets van de kinderen willen.

Bij het motiveren respecteren we persoonlijke en culturele grenzen. Soms moeten we onze verwachtingen bijstellen. Daar is niets mis mee.

Wanneer motiveren we?

Motiveren betekent kinderen begeleiden in het verleggen van hun grenzen.

Is het nodig dat we motiveren? Houden we voldoende rekening met de wensen van de kinderen? Respecteren we voldoende hun grenzen? Misschien is wat wij als animatoren verwachten toch niet zo belangrijk? Of gaan de kinderen in deze situatie over de grens en moeten we sanctioneren?

Of je kiest voor inwilligen, motiveren of sanctioneren hangt af van het kind, de activiteit, de groep, jezelf, de organisatie en de context.

(!) Is er in de groep niemand enthousiast dan heeft het weinig zin om als enige te blijven doorgaan. Durf het spel los te laten. Dat kan betekenen dat je daarmee een hoop voorbereidingswerk aan de kant schuift. Verplicht niemand om iets te doen, dat wekt alleen maar weerstand op. Het blijft de vrije tijd van de kinderen. Kinderen straffen omdat ze een activiteit niet leuk vinden, dat zou toch erg bizar zijn?

Hoe kan je motiveren?

Motiveren kun je op verschillende manieren doen. We illustreren dit aan de hand van wat voorbeelden.

Voorbeeld 1.

Tieners hebben 'geen zin' in een fietstocht. Jij gelooft dat ze het toch leuk zullen vinden eens ze op weg zijn.

Gebruik positieve communicatie

"Een fietstocht is leuk, je moet het echt eens gedaan hebben."

Verwijs naar de groep

"Het kan niet iedere dag iets zijn dat jij leuk vindt."

Discussieer niet maar ga over tot actie

"Stop met klagen, we zijn weg!"

Geef positieve aandacht

Schenk tijdens de dagtocht extra aandacht aan de jongere. Sla er een praatje mee en maak wat plezier.

Zorg voor leuke intermezzo's

Zorg voor voldoende afwisseling in de dagtocht: bouw opdrachten in, loop een café binnen, plan een duik in een zwembad, zorg voor liedjes of muziek...

Laat tieners participeren

Geef de tieners kansen om verantwoordelijkheid te nemen: de kaart lezen, met een kompas werken, een slaappleats zoeken...

Voorbeeld 2.

Je wilt een verkleedpartij doen, maar een aantal tieners willen zich niet belachelijk maken.

Communiceer

"Maak je niet druk om wat de groep ervan denkt, ze zijn zelf verkleed! Het zal super zijn!"

Kies voor een soft-versie

Vertel de tieners dat één kledingstuk voldoende is.

Maak het cool

Zorg voor 'coole' kleding: maffioso, gangster... Vermijd vernederende rollen: je verkleden als vrouw, of als oermens, of als clown...

Alles op zijn tijd

Een verkleedpartij is niet de eerste activiteit die je begeleidt met de tieners: ook zich verkleden is zich kwetsbaar opstellen. En dat kan alleen als je al een vertrouwensband hebt met de tieners.

Alles heeft zijn plaats

Verkleden doe je in de eigen groep en niet in publiek.

Organiseer afwisseling

Zorg dat er tijdens de activiteit voldoende andere opdrachten zijn waarbij de tieners wel kunnen scoren en ze zich niet belachelijk hoeven te maken.

Doe zelf ook mee!

Verwacht niet van de tieners dat ze zich verkleden als je zelf in je jeans blijft zitten.

1.11 Omgaan met conflict

Animatoren ervaren conflicten meestal als negatief. Verbaal of fysiek geweld zien we als een bedreiging. Vaak betrekken we een conflict op onze persoon.

Conflicten zijn belangrijke leermomenten. Door nadien het conflict met de kinderen te bespreken, versterkt hun inzicht in sociale normen en verhoudingen. Ze leren zich in te leven in de kijk van iemand anders, ze leren gaandeweg hun emoties onder controle te krijgen, ze leren te spreken in plaats van te slaan. En elk kind heeft het recht op kansen om het goed te maken.

Ook voor de begeleider is een conflict een leermoment. Een conflict confronteert ons met onze grenzen. Bespreek het conflict achteraf met de kinderen of de tieners. Dat geeft je ook de kans om de vertrouwensbreuk, die door het conflict werd veroorzaakt, te herstellen. Je kan dan opnieuw starten. Dikwijls op een nieuwe, sterkere basis. Na een conflict is het belangrijk dat de animator zegt: “Zand erover, we beginnen opnieuw, met een schone lei.”

Hoe kun je omgaan met conflicten?

HET IS NIET ALTIJD NODIG OM BIJ EEN RUZIE TUSSEN TE KOMEN

Je kunt ervoor kiezen om niet meteen tussen te komen in een conflict tussen twee kinderen. Misschien lossen zij het zelf op. Blijf wel in de buurt. Kom tussen als een kind onrecht wordt aangedaan of als het conflict uit de hand dreigt te lopen.

WERK VANUIT DE KRACHT VAN KINDEREN

Ga er altijd van uit dat de oplossing bij de kinderen ligt en dat zij – met jouw ondersteuning – tot die oplossing kunnen komen. Voel je niet verantwoordelijk voor een onopgeloste zaak.

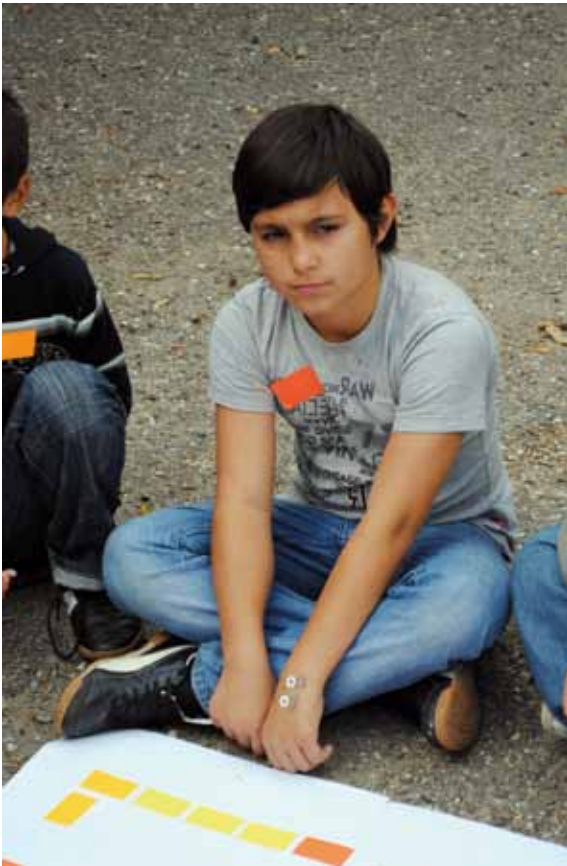
AGRESSIE EN REFERENTIEKADER

Ruziemaken kan je op verschillende manieren doen: slaan en schoppen, schreeuwen of schelden, gesprek en overleg.

Voor welke strategie je kiest, hangt af van je leeftijd, maar ook van je referentiekader: welke strategie werkte in het verleden? Wat ben je gewoon? Wat is voor jou normaal?

Houd er rekening mee dat jouw houding tegenover geweld ook bepaald is door de bril die je draagt. Voor de kinderen is geweld soms veel minder problematisch. Je moet geweld niet goedkeuren, maar wees je bewust van de verschillen in lading.

Kinderen leren omgaan met gevoelens van boosheid en frustratie en hen trainen in ‘overleg’ in plaats van ‘geweld’ is een proces van lange adem.

JE STAAT ER NIET ALLEEN VOOR

Durf te experimenteren, ook als je je onzeker voelt. Hieruit leer je voor de volgende keer. Het is natuurlijk een voordeel als je een beroep kunt doen op meer ervaren collega's. Observeer in dat geval goed.

Na het voorval heb je soms even rust nodig. Vang elkaar op als collega's en geef elkaar de tijd om te bekomen.

OEFEN JE ZELFCONTROLE

Als begeleider moet je rust creëren en goed nadenken. Voorwaarde hiervoor is zelfcontrole. Als de emoties van angst, frustratie of boosheid te hoog oplopen, kun je de controle over jezelf verliezen. Op dat moment is het onmogelijk nuchtere beslissingen te nemen. Het gevaar is reëel dat je het conflict nog groter maakt. Als je wil dat de kinderen rustig blijven of worden moet je zelf ook rustig worden. Je mag boos zijn, maar die emotie mag niet 'doorschieten'. Je boosheid moet gecontroleerd blijven. Leg rustig aan het kind uit waarom je kwaad bent. Ook op dat moment ben je een voorbeeld voor het kind dat zelf ook boos is.

Altijd in conflict met hetzelfde kind?

Soms lijkt het wel alsof een kind telkens weer het conflict opzoekt, dat het elke activiteit saboteert en met opzet lastig is. Wat je ook probeert, niets lijkt te werken.

Het kind dreigt in een soort vicieuze cirkel terecht te komen. Animatoren zoeken minder naar verschillende verklaringen voor het gedrag. Men fluistert (of roept) dat het kind gewoon een lastig karakter heeft. De contacten met dit kind bekoelen. Er is weinig vertrouwen. Toenadering na een conflict wordt moeilijker. Het kind krijgt een stempel. Er wordt over gesproken door animatoren en door andere kinderen. Uitsluiting is niet ver weg.

- ✎ **Het blijft belangrijk om na te gaan waarom het kind zich zo lastig gedraagt. Welke oorzaken liggen aan de basis?**
- ✎ **Zoek positief contact met het kind op een rustig moment. Sla een babbeltje over zaken die het kind leuk vindt. Na enkele babbeltjes kun je uitleggen dat je het soms moeilijk hebt als hij niet luistert. Gebruik een ik-boodschap.**
- ✎ **Blijf manieren zoeken om het positief gedrag te belonen, zodat het kind niet enkel op een negatieve manier aan aandacht komt.**

Het kan ook gebeuren dat het gewoon niet klikt tussen een kind en een begeleider. Sommige leiders houden van rustige kinderen, sommigen van kinderen die graag creatief bezig zijn, anderen van wildebrassen... Daar is op zich niets mis mee, zolang ieder kind voldoende positieve aandacht krijgt van een van de animatoren.

Ga daarom na wie wel goed met dit kind of deze jongere kan opschieten. Soms is er een animator uit een andere groep die het wel goed kan vinden met het kind. Misschien kan hij je tips geven of van groep wisselen.

1.12 Continuïteit: de achillespees van het speelplein?

Lijkt de animatorploeg op een duiventil? Komen animatoren vooral als het hen goed uitkomt? Of moeten de animatoren elke week verhuizen naar een ander plein? Dat komt de vertrouwensrelatie niet ten goede. Een relatie opbouwen met maatschappelijk kwetsbare kinderen vraagt de nodige tijd. En als je als animator geen goede relatie hebt met de kinderen is dat niet leuk voor de kinderen en al evenmin voor jou als animator.

Een vertrouwensrelatie bouw je niet op van vandaag op morgen. Maatschappelijk kwetsbare kinderen hebben nood aan ankerfiguren. Mensen waarmee ze een relatie opbouwen en die voor een langere tijd aanwezig zijn in hun leven.

De speelpleinverantwoordelijke

De speelpleinverantwoordelijke is gedurende de hele zomerperiode op het plein aanwezig. Tip voor medewerkers van jeugddiensten: verhuis in de zomervakantie je bureau naar het plein. Zo kun je blijven doorwerken en ben je tegelijk betrokken en aanspreekbaar.

De verantwoordelijke van een speelplein probeert de kinderen bij naam te kennen. Hij vraagt regelmatig hoe het met hen gaat. Hij maakt een praatje met de ouders. Op die manier ontwikkelt hij een vertrouwensrelatie met de ouders en kan hij het speelplein beter afstemmen op de noden en behoeften van kinderen in een maatschappelijk kwetsbare situatie. De speelpleinverantwoordelijke kan goed inschatten welke gezinnen het financieel moeilijk hebben.

Zorganimatores

We raden aan om per leeftijdsgroep ten minste één vaste persoon voor minstens een maand als ‘zorgverantwoordelijke’ aan te duiden. Zo’n animator doet hetzelfde als alle andere animatoren, maar hij heeft bijzondere aandacht voor de maatschappelijk kwetsbare kinderen op het speelplein. Hij observeert wat er op het plein gebeurt. Hoeveel aandacht geven we aan het onthaal van de ouders? Waren er conflicten tussen kinderen en leiding? Is er nood aan een babbel met het kind, eventueel samen met de ouders? De zorganimator brengt discreet verslag uit aan de speelpleinverantwoordelijke.

Hoofdanimatores

Ook de hoofdanimatores zorgen voor continuïteit. Ze spelen een belangrijke rol bij het opbouwen van een goede relatie met de ouders van de kinderen. Bij het coachen van animatoren besteden ze bijzondere aandacht aan het belang van de opbouw van vertrouwensrelaties met de kinderen en de tieners.

Animatores

Animatores ervaren maatschappelijk kwetsbare kinderen dikwijls als ‘moeilijk’. Maar als het vertrouwen tussen de kinderen en de animator is opgebouwd, blijken ook maatschappelijk kwetsbare kinderen superschatten te zijn. Als we zorgen voor de nodige ondersteuning en begeleiding kunnen ook animatores groeien in hun rol met de kinderen.

“Ik was echt geschrokken toen ik op het plein kwam. De kinderen gedroegen zich anders dan ik gewoon was. Ze wilden niet naar me luisteren, sommigen scholden me uit. Ze hebben me echt zwaar getest. Na een week wilde ik stoppen. Mijn medebegeleidster vroeg me waarom ik zo veel riep tegen de kinderen. En ze moedigde me aan om door te zetten. Maar dan zonder roepen. Toen ben ik beter beginnen kijken hoe zij het aanpakte. Ze maakte zich bijna nooit boos. En als ze het deed was ze streng, maar rustig. Ik zag ook dat ze knuffels gaf en dat de kinderen dat toelieten. Dat wilde ik ook kunnen. Nog twee weken heeft het geduurd voor ik echt een goede aanpak vond. Ik was heel onzelfzeker. Wat moest ik doen in plaats van te roepen? Complimentjes maken? Op een van de moeilijkste jongens leek dat totaal geen effect te hebben. Hij bleef mij maar testen. Ik probeerde geduldig en positief te blijven en tegelijk grenzen aan te geven. Twee weken later was mijn medebegeleidster niet op het plein. We wandelden met de kinderen door de straat en plots nam die jongen spontaan mijn hand vast. Het ijs was gebroken. Hij heeft nog wel streken uitgehaald, maar hij luisterde wel en achteraf probeerde hij het goed te maken.”

Een leuk spelaanbod

2.1 Open of gesloten activiteiten?

Een spelaanbod kan vele vormen aannemen. Wat leuk is voor het ene kind, vindt een ander kind minder leuk. Hieronder schetsen we twee uitersten. Op het speelplein gebruiken we de twee types meestal door elkaar.

OPEN SPEL	GESLOTEN ACTIVITEIT
Er zijn veel kinderen zonder duidelijk lidmaatschap.	Een beperkte groep met sjaaftje, naam...
Diversiteit in leeftijd, geslacht, spelvoorkeur...	De groepen zijn opgedeeld volgens leeftijd, spelvoorkeur, geslacht..
Inlooptijd en uitlooptijd. Kinderen kunnen aansluiten bij een activiteit of eruit stappen wanneer ze willen.	Er is een duidelijk begin en einduur. 'Invallen' of vroeger vertrekken is moeilijk.
Je kunt gemakkelijk in en uit de werking stappen. Er is een plein of een sporthal.	De werking is afgeschermd. Er is een lokaal.
Animatoren bieden prikkels en spelen mee. Presentie is een aandachtspunt.	Animatoren bereiden de activiteit voor en begeleiden de groep.
Kinderen kunnen aansluiten bij wie ze willen.	Subgroepjes (kliekjes) worden ervaren als een mogelijke bedreiging voor het functioneren van de groep
We zien naast elkaar verschillen in achtergrond, houding, taalgebruik... Kinderen kunnen ervoor kiezen om wel of niet met anderen samen te spelen.	De groep is selectief of de groep moet leren omgaan met de verschillen binnen de groep.
De animatoren zorgen voor een zekere voorbereiding (zoals inkleding), maar ze werken activiteiten niet gedetailleerd uit. De kinderen bepalen zelf mee wat er gebeurt.	De animatoren werken de activiteit uit en bepalen de processen en de doelen.
De klemtoon ligt op de keuzevrijheid: "Je kiest wat je leuk vindt. Wat je niet leuk vindt, kan je negeren".	De klemtoon ligt op het leren in en door de groep: "De kracht zit in het proces dat je als groep aflegt. Je moet ook dingen doen die je niet leuk vindt omwille van de groep."

Beide vormen hebben voor- en nadelen. Het belangrijkste is dat animatoren de kinderen in hun groep leren kennen en ontdekken welke spelvorm het best bij hen aansluit. Een afwisseling van open spel en gesloten activiteiten biedt variatie in de speelpleindag. Belangrijk voor kinderen is een duidelijke dagstructuur en herhaling. Dat biedt rust en veiligheid.

TIP

Als een kind bij broer of zus wil blijven, hoef je hen niet van elkaar te scheiden, ook niet bij gesloten activiteiten. Meestal zoeken kinderen spontaan leeftijdsgenoten op als ze daar aan toe zijn.

2.2 Participatie

Hoe weten animatoren wat kinderen graag willen doen? Bepalen animatoren zelf het aanbod? En als animatoren de mening van de kinderen vragen, krijgen de luidste roepertjes dan hun zin? Of kiezen we voor een ideeënbus, een populariteitspoll of een groepsgesprek?

Kinderen de kans geven om het aanbod mee te bepalen is niet zozeer een kwestie van het toepassen van een methode. Gebruik vooral je voelsprietten. Houd je ogen en oren open. Praat ook individueel met de kinderen en vraag wat ze graag doen, waarom ze graag naar het speelplein komen en wat ze niet leuk vinden.

Praat ook met je collega animatoren. Wie zijn de kinderen uit onze groep? Waar zijn ze mee bezig? Wat boeit hen en welke spelletjes vinden ze saai? Waarop kunnen we verder werken? Welke prikkels kunnen we geven? Wat kunnen we uitproberen?

(!) Rekening houden met wat de kinderen graag doen, betekent niet dat de kinderen dicteren wat er gespeeld wordt. Hoe kunnen kinderen immers ontdekken wat ze leuk vinden als ze nooit iets nieuws kunnen uitproberen? Experimenteer met kleine, kortdurende activiteiten en kijk of ze voor herhaling of verbetering vatbaar zijn.

2.3 Spelen in de wijk (mobiel speelplein)

“Als kinderen niet tot bij ons speelplein komen, dan kan het speelplein tot bij hen gaan,” is het motto van **vindplaatsgericht werken**. Dat betekent dat je de kinderen opzoekt in hun eigen omgeving om daar met hen aan de slag te gaan. Bekende voorbeelden hiervan zijn mobiel speelpleinwerk, zoals de pretcamionette die naar pleintjes trekt of speelstraten met animatoren die mee begeleiden.

Er zijn tal van **voordelen** aan deze manier van werken. Je leert de kinderen op een andere manier kennen dan op het speelplein. Je krijgt inzicht in hun buurt en hun leefwereld. Je ontmoet ouders, burens en vriendjes op straat.

Met die manier van werken houd je de **drempel zeer laag**. De kinderen zijn al aanwezig op de pleintjes of voetbalterreintjes in hun buurt. Het is helemaal niet nodig om een camionette afgeladen vol speelgoed voor te rijden. Integendeel. Een voetbal, wat stoepkrijt en waterpistolen kunnen volstaan. Hoe meer je op je materiaal moet letten, hoe minder aandacht je kunt besteden aan de kinderen. Jouw aanwezigheid en jouw aandacht voor de kinderen zijn belangrijker dan het spelaanbod. Een hele middag rondhangen of voetballen is top als de kinderen tevreden zijn.

ELEMENTEN DIE EIGEN ZIJN AAN DEZE MANIER VAN WERKEN:

- ↘ Het aantal kinderen is onvoorspelbaar en je werkt met kinderen van verschillende leeftijden.
- ↘ Je positie is anders: er zijn geen huisregels om naar te verwijzen. Je hebt minder een leidinggevende verantwoordelijkheid. En je kunt al je aandacht geven aan de kinderen.
- ↘ Als je je als gast gedraagt in de leefomgeving van de kinderen is de kans groot dat kinderen gemakkelijk over zichzelf gaan vertellen. Bied een luisterend oor en respecteer het vertrouwen dat je krijgt.

AANDACHTSPUNTEN:

- ↘ Kom niet met veel zwier ergens aan zonder vooraf de gevoeligheden en de noden in de buurt te verkennen.
- ↘ Laat je niet verleiden door de agenda's van andere actoren zoals de burens of de politie. Een jeugdwerker is geen ordehandhaver.
- ↘ De speelpleinverantwoordelijke moet duidelijk communiceren over jouw verantwoordelijkheid. Ouders moeten weten dat je kinderen animeert die al op pleintjes aanwezig zijn, maar dat de kinderen onder de verantwoordelijkheid van de ouders blijven. Leg dit schriftelijk vast in een informatiefolder, de gemeentekrant of affiches. Benoem dit ook naar kinderen en ouders.

Is er nood aan een buurtspeelplein?

De mobiele werking kan het structureel speelpleinaanbod niet vervangen. Het blijft nodig om dat aanbod uit te bouwen in buurten waar veel kinderen wonen. Zeker in buurten waar we veel kinderen en tieners vinden die opgroeien in een maatschappelijk kwetsbare situatie. Als kinderen massaal aanwezig zijn op de pleintjes, is dat een signaal dat er nood is aan een jeugdwerking in de buurt.

Een speelplein met een plan

3.1 Een stevige ploeg

3.1.1 Animatoren met verschillende achtergrond

De meeste animatoren komen uit de middenklasse. Ze wonen meestal in een middenklasse buurt en zitten vaak op een school met een homogene samenstelling. De confrontatie met maatschappelijk kwetsbare kinderen is voor hen soms nieuw en schokkend. Het is belangrijk om animatoren bewust te laten worden van hun referentiekader en de mogelijkheid te bieden om te reflecteren over andere kaders.

We hebben vaak, bewust of onbewust, een beeld van wat een ‘goede animator’ is. We scheppen dit beeld op basis van eigen ervaringen en gangbare denkbeelden.

Een goede animator moet:

- ✎ Graag meespelen met de kinderen.
- ✎ Gezag kunnen uitoefenen.
- ✎ Zot kunnen doen.
- ✎ Met groepen kinderen kunnen werken.
- ✎ Zich graag verkleeden en toneel spelen.
- ✎ Creatief denken tijdens de voorbereiding.
- ✎ Blijven napraten bij een pintje.
- ✎ Assertief zijn.
- ✎ Zien wat er moet gebeuren.
- ✎ Mee gaan zwemmen.
- ✎ Graag pizza eten.
- ✎ Van dommeblondjesmoppen houden.
- ✎ ...

Gaat dit nog over een ‘goede’ animator? Of gaat dit over wat de groep als een ‘toffe’ animator omschrijft? Laten we het profiel van een goede animator eens wat anders invullen.

Een goede animator moet:

- ✎ Oog hebben voor individuele kinderen.
- ✎ Zicht hebben op de achtergrond van de kinderen.
- ✎ De ouders kennen en met hen een praatje maken.
- ✎ Voeling hebben met de thuiscultuur van de kinderen.
- ✎ Weten wanneer het gebedstijd is.
- ✎ Inzicht hebben in wat het betekent om in armoede op te groeien.
- ✎ ...

Zou het speelplein er dan niet heel anders uitzien? Waarschijnlijk zou het speelplein andere kinderen bereiken. Maar zou het daarom minder goed zijn? Of zou het minder ‘een écht speelplein’ zijn?

Is de speelpleinwerking op maat van de animatoren of sluit ze aan bij de noden en de behoeften van de kinderen? En van welke kinderen?

Is een animator die graag praat met kleine groepjes kinderen, hun achtergrond kent en hen een veilig gevoel geeft ook welkom op het speelplein zonder zich te verkleeden?

Er zijn maar weinig maatschappelijk kwetsbare tieners die animator worden. Zij kennen het speelpleinwerk niet, kennen geen andere animatoren, voelen zich dikwijls de mindere, ze moeten een vakantiejob doen... Als ze zich toch engageren als animator, meet men hun inzet aan de mainstream-maatstaven.

Van animatoren uit de middenklasse hoort men dikwijls zware kritiek op hun collega's uit maatschappelijk kwetsbare groepen: zij spelen niet mee met de kinderen, het zijn geen 'echte' animatoren, zij willen zich niet verkleden, ze zijn onbetrouwbaar, ze komen niet op tijd...

Het is belangrijk dat het speelplein een omgeving wordt waar animatoren elkaar kunnen leren kennen, waardoor er begrip en respect voor elkaar kan groeien.

Het engagement van maatschappelijk kwetsbare tieners die zich inzetten als animatoren is ontzettend waardevol. Het kan de kijk van tieners op maatschappelijke kwetsbaarheid bijsturen en ertoe leiden dat de speelpleinwerking ook kinderen uit maatschappelijk kwetsbare groepen bereikt. Het is wel van groot belang dat een speelpleinwerking bewust kiest voor het waarderen van het engagement van die tieners en dat men voldoende investeert in het groeiproces van die tieners.

- ✎ **Maatschappelijk kwetsbare tieners inschakelen als animatoren is een bewuste keuze en heeft consequenties.**
- ✎ **Dat betekent dat de speelpleinwerking moet investeren in het leerproces van die tieners die meestal opgroeiden zonder jeugdwerkervaring. Dat betekent ook dat men moet investeren in een context die dit engagement mogelijk maakt: werken aan de visie op het speelplein bij de hele animatorenploeg.**

Dat kan door:

- ✎ **Het organiseren van een onthaalmoment waarbij de nieuwe animatoren grondig uitleg krijgen over het speelplein en over de rol van animator.**
- ✎ **Het expliciet belasten van een ervaren animator met de opdracht om nieuwe animatoren te coachen (lukt het? vind je alles?) en indien nodig expliciet te sturen (kun je even aansluiten bij die groep om...).**
- ✎ **Coaching organiseren voor animatoren uit maatschappelijk kwetsbare groepen.**
- ✎ **De meerwaarde van diversiteit binnen de animatorenploeg te benoemen.**
- ✎ **Een speelpleincultuur te scheppen die meerdere invullingen van animatorschap erkent en waardeert.**
- ✎ **Je voelsprietten op te zetten voor conflicten tussen animatoren met een verschillende achtergrond. Probeer te discussiëren met respect voor de verschillende referentiekaders.**

3.1.2 Feedback geven

Feedback geven en krijgen is niet gemakkelijk, zeker niet voor maatschappelijk kwetsbare tieners. Zij hebben het soms moeilijk om om te gaan met positieve feedback. Veel tieners negeren of minimaliseren positieve feedback.

Negatieve feedback aanvaarden is nog moeilijker. Dat heeft te maken met kwetsingen uit het verleden en een laag zelfbeeld.

Zorg ervoor dat je een vertrouwensrelatie hebt met de persoon aan wie je feedback moet geven. Zonder vertrouwensband is de kans groot dat de jongere de relatie opblaast.

Vraag je af waarom je negatieve feedback wilt geven. Waar komt die vandaan? Hangt die samen met verschillen in referentiekader? Met vanzelfsprekendheden of tradities op het speelflein? Met kritiek van andere animatoren?

Sta ook stil bij het tijdstip en de locatie. Kun je de tijd nemen voor een gesprek? Zal men je niet storen? Kan de persoon nadien rustig naar huis zonder lastige blikken te moeten kruisen? Zit je op een gezellige plek?

Benoem wat je ziet. Veralgemeen niet.

Niet: "Ester is koppig."

Wel: "Ook toen Mohammed een opmerking gaf, bleef Ester maar bezig."

Gebruik ik-boodschappen, dat is minder aanvallend.

Niet: "Jij bent koppig." Wel: "ik vind dat ... ik denk dat... ik vermoed..."

(!) Probeer in de ik-boodschappen een gevoel te verwoorden en vermijd verdoken jij-boodschappen.

Dus niet "ik vind dat jij..." maar "ik ben ontgoocheld".

Spreek niet in veralgemeningen zoals "altijd", "nooit", "iedereen".

Dus niet: "Jij doet altijd..." of "ik vind dat je nooit meewerkt..."

Je geeft een boodschap over het gedrag, niet over de persoon: Gedrag is veranderbaar.

Niet "Ik vind je koppig." Wel: "Je hield toen voet bij stuk. Ik denk dat dat toen niet nodig was."

Laat mensen reageren op feedback: geef ze de kans om vragen te stellen, opmerkingen te geven... Vraag daar ook actief naar als mensen dat niet gewoon zijn. Uit de reactie van degene die feedback kreeg, kun je vaak afleiden hoe hij of zij de feedback ervaart.

Voelt de persoon zich aangevallen? Dan kan hij of zij agressief worden (fight), hetgeen jij zegt niet 'horen' of het weglachen (flight) of blokkeren, stil worden of ineen krimpen (freeze).

Wijs op het bestaan van een vertrouwensrelatie. Zeg dat je in de persoon gelooft. Benoem positieve zaken die je hebt opgemerkt. En dat fouten maken heel gewoon is: dat hoort bij het leerproces. Vertel over een blunder die je ooit zelf maakte.

3.1.3 Als verantwoordelijke van een speelplein ben je present

Als je verantwoordelijk bent voor een speelpleinwerking is het belangrijk je van dichtbij betrokken bent. Probeer er vaak aanwezig te zijn en wees gemakkelijk bereikbaar. Sommige jeugddienstmedewerkers verhuizen hun bureau tijdens de zomermaanden naar het speelplein. Op die manier leren ze hun animatoren beter kennen, kunnen ze contact houden met de ouders en zijn ze paraat bij moeilijke situaties.

3.1.4 Een jaarwerking

Een speelpleinwerking draaiende houden is een werk van lange adem. Er zijn zoveel dingen waaraan je moet denken en de zomermaanden zijn vaak zo druk. Daarom is het soms aangewezen om een jaarwerking te starten. Dat kan betekenen dat je elke maand eens met je animatoren samen komt. Een jaarwerking schept een groepsgevoel bij de animatoren waardoor ze meer op het speelplein betrokken zijn. En het biedt de kans om zaken te bespreken waar in de zomerperiode geen tijd voor is. Zorg voor een leuke sfeer en een uitdagende agenda.

Je kunt een **stevige animatorenploeg vormen**. Door regelmatig samen te komen, leert de leiding elkaar beter kennen. Samen af en toe een leuke activiteit doen, komt ten goede aan de groepsvorming en dat bevordert de continuïteit in de begeleiding. Via die bijeenkomsten kunnen ook nieuwe animatoren hun weg vinden. En je kunt wat kadervorming organiseren. Zo bouw je dus tijdens het jaar aan een gemotiveerd en enthousiast team dat klaar staat voor de zomer.

Een jaarwerking biedt ook de mogelijkheid om **activiteiten voor de zomer voor te bereiden**. Na een lange speelpleindag moeten heel wat animatoren nog de spelen van de volgende dag voorbereiden. En “niet iedereen heeft zin om na het avondeten nog kaartjes te knippen voor een zoektocht”. Het is dan ook geen overbodige luxe om al een en ander achter de hand te hebben. Je kunt bijvoorbeeld ook al reservaties maken voor uitstappen die je wilt plannen. Op die manier kan je in de drukke zomermaanden ontspannen werken.

Bovendien biedt een jaarwerking de mogelijkheid om je **relaties te onderhouden** en te informeren naar nieuwe mogelijkheden (zie ook ‘lokale partners’).

Bepaalde organisaties bieden kortingen voor uitstappen of inschrijving in het speelplein. Ga eens praten met die partners en bekijk hoe jullie kunnen samenwerken. Gebruikt jullie speelpleinwerking een schoolgebouw? Verzorg dan je contacten met de schooldirectie. Op die manier schep je vertrouwen en kun je ook heel wat vragen. Maak je werking ook bekend in de buurt, bijvoorbeeld met een affichecampagne.

Tot slot biedt een jaarwerking volop de mogelijkheid om de organisatie van het speelplein kritisch te bekijken en **bij te sturen** waar nodig. Waar waren er problemen? Hoe kunnen we het volgend jaar beter aanpakken? Indien nodig kun je structurele veranderingen doorvoeren en is iedereen meteen ook op de hoogte van het hoe en waarom, nog voor het speelpleinseizoen van start gaat.

3.2 Kijk mama, zonder drempels!

Is jouw speelplein voor iedereen toegankelijk? Ook voor maatschappelijk kwetsbare kinderen? Sta eens stil bij de onderstaande vragen.

Is jouw speelpleinwerking voor iedereen betaalbaar?

Veel mensen vinden een dagje speelplein niet duur. Maar of iets duur is of niet, hangt af van je maandelijks inkomen. Voor gezinnen met een laag inkomen kan het speelplein wel duur uitvallen. Werk een kortingsysteem uit, maar zonder te stigmatiseren. Mensen zijn er niet trots op dat ze korting genieten, ga hier dus discreet mee om. Beperk ook de administratieve drempel hiervoor. Als je een vertrouwensband hebt met ouders kun je hen aanspreken op niet betaalde facturen.

De speelpleinverantwoordelijke van de jeugddienst bouwt een relatie op met de ouders. Hij kent alle gezinnen en weet wie het financieel moeilijk heeft. Hij vertrekt vanuit het geloof dat mensen bereid zijn om te betalen en kan hier ouders op aanspreken als dat nodig is. Maar hij kent ook de moeilijke situaties en durft bij de betrokken dienst te pleiten voor uitzonderingen in het belang van het kind.

Is het speelplein voor iedereen beschikbaar? En zijn de verantwoordelijken aanspreekbaar?

Verantwoordelijken moeten beschikbaar en aanspreekbaar zijn. Dat is nodig om een vertrouwensrelatie op te bouwen. Het gaat erom dat zij een babbeltje kunnen slaan met ouders, dat ze flexibele werkuren hanteren, telefonisch bereikbaar zijn, hulp bieden bij het invullen van formulieren of bij het regelen van fiscale aftrek.

Hiermee hangt het **open karakter** van het speelplein samen. Kinderen en hun ouders moeten het gevoel hebben dat ze vrij in en uit mogen lopen. Het speelplein is **een voorziening**: je hoeft geen lid te zijn van een speelplein om te kunnen deelnemen. Er zijn geen uniformvereisten. Veel speelpleinen worden georganiseerd door de lokale overheid en zijn bijgevolg 'neutraal': ze hebben geen ideologisch of religieus karakter.

Is het speelplein nabij of op zijn minst gemakkelijk bereikbaar?

Wij pleiten voor buurtspeelpleinen: kleinschalige initiatieven in de buurt. Buurtgerichte initiatieven zijn herkenbaar en gemakkelijk toegankelijk. Bovendien zijn ze beter in staat om de ouders en de buurt te betrekken.

Is jouw speelpleinwerking helemaal niet nabij? Denk na wat je hier aan kan doen.

- ↘ Je kunt de werking ontdebellen en een kleinschalig buurtgericht initiatief oprichten.
- ↘ Je kunt kiezen voor mobiel speelpleinwerk: hierbij gaan animatoren naar verschillende buurten om 'ter plekke' te spelen.
- ↘ Je kunt busvervoer organiseren.

Is het speelplein voor iedereen bekend?

Als we bepaalde doelgroepen willen bereiken, moeten we hen in de eerste plaats ook uitnodigen. Ga eens naar buurten waar de speelpleinwerking niet gekend is en doe wat huisbezoeken. Op dat moment ben je rechtstreeks aanspreekbaar en dat schept vertrouwen. Bouw aan een netwerk: werk samen met het OCMW, buurtwerk, de integratiedienst, het asielcentrum...

Hebben de animatoren een positieve begeleiderhouding?

Bereid je animatorenploeg voor op het omgaan met maatschappelijk kwetsbare kinderen en tieners. Zo bespaar je de animatoren, maar vooral ook de kinderen zelf kwetsende ervaringen. Maak tijd voor uitwisseling van ervaring en intervisie.

Leer animatoren **discreet omgaan met vertrouwelijke informatie**. Animatoren moeten discreet omgaan met vertrouwelijke informatie die ze vernemen van kinderen of van hun ouders. Als dat nodig is, kunnen ze met een of ander probleem aankloppen bij de verantwoordelijke van het speelplein. Vertrouwelijke informatie wordt niet besproken op vergaderingen van animatoren en hoofdanimatoren.

Is het speelplein bruikbaar voor iedereen?

De **opvangfunctie** van het speelplein toont de bruikbaarheid van het speelplein voor de ouders aan. Speelpleinwerk is voor veel ouders een logische en gemakkelijke vorm van vakantieopvang. Hierdoor is er interesse bij een brede groep van de bevolking. Om tegemoet te komen aan de behoeften van de kinderen is het nodig om minder aanbodgericht maar eerder vraaggestuurd te werken.

De Vlaamse Dienst Speelpleinwerk duidt op het onderscheid tussen **game en play** in je aanbod. Game is het traditioneel afgebakende spel met regels. Play is een opener vorm van spel waarbij er geen doel is, er is een open einde. De meeste speelpleinwerkingen bieden een mix tussen Game en Play. Zo zorgen ze voor een gevarieerd spelaanbod waarin iedereen zijn gading kan vinden.

De **vakantieperiode** biedt een specifieke invulling aan bruikbaarheid. Het speelplein kan een onvergetelijke vakantie-ervaring bieden aan kinderen die niet op reis gaan.

3.3 Regels en afspraken

Regels en reglement

Regels waaraan niet te tornen valt, horen thuis in een reglement. Een reglement zorgt voor duidelijkheid en voorspelbaarheid. Het voorkomt misverstanden.

Tegelijk biedt het animatoren voldoende ruimte om flexibel in te spelen op situaties en opportuniteiten.

TIPS

Een reglement is informatief: kort, duidelijk en ondubbelzinnig. Alleen de essentiële regels staan er in. Het reglement moet door de kinderen en ouders gekend zijn en begrepen worden.

Denk niet te vlug dat iedereen weet waarom iets niet mag. Leg uit aan kinderen en ouders wat de regels zijn en waarom ze gelden. Herhaal dit. Geef de kinderen en animatoren ruimte voor feedback.

Sommige regels komen wellicht na een tijdje in aanmerking voor vernieuwing. Communiceer snel en duidelijk als er een extra regel van toepassing is. Soms wacht je beter tot een nieuwe speelpleinperiode om een regel aan te passen.

Voorbeeld

Regel: kinderen verlaten het speelplein niet voor 16u30 zonder toestemming van de ouders.

Uitleg: de speelpleinwerking is verantwoordelijk voor de kinderen tussen 14u en 16u30.

Leg sancties op overtredingen niet vast in het reglement. Overtredingen vinden immers plaats in een bepaalde context en kinderen of tieners overtreden regels niet altijd om dezelfde motieven. Grenzen aangeven vanuit een vertrouwensrelatie die je met de kinderen hebt, is veel effectiever dan grenzen stellen vanuit een gezagsfunctie.

Maak afspraken met de kinderen

Afspraken zijn verbintenissen die je samen vastlegt. Je kunt afspraken niet opleggen.

Je komt maar tot afspraken als iedereen overtuigd is van het belang ervan. Je schept gedragenheid van afspraken door in groep te praten tot er overeenstemming is. Voorbeeld: takken van bomen en struiken trekken, vinden sommige kinderen ontoelaatbaar terwijl andere kinderen daarin geen probleem zien.

Je kunt afspraken vastleggen in een afsprakennota, in de 'we'-vorm. Bijvoorbeeld: We hebben respect voor iedereen. We pesten niemand. Die afspraken zijn slechts geldig voor die groep. Een nieuwe groep betekent opnieuw samen tot afspraken komen.

TIP

Je kunt met de kinderen regels en afspraken uitbeelden en er foto's van te maken. Die foto's hang je op in je lokaal. Dat is leuk om naar te verwijzen.

3.4 Test je groeps grootte

De grootte van de groep hangt af van het aantal beschikbare monitoren en van het aantal kinderen dat komt opdagen. Animatoren moeten kunnen investeren in het opbouwen van een vertrouwensrelatie om met maatschappelijk kwetsbare kinderen te werken. Iedere animator moet voldoende tijd kunnen investeren in de kinderen van zijn groep. Op een kleinschalig speelplein met voldoende animatoren lukt dit het best.

Sommige speelpleinen willen principieel open staan voor alle kinderen en weigeren om met een deelnamestop te werken. Dat is nobel, maar alles heeft grenzen. Ook als je ervoor kiest om kinderen niet uit te sluiten door iedereen toe te laten, sluit je in de praktijk sommige uit.

Zelftest

Voor ons is elk kind uniek. Ieder kind verdient individuele aandacht van de animator. Dat is belangrijk voor de opbouw van een vertrouwensrelatie. Kunnen animatoren tijd nemen om met kinderen te spelen, hen te helpen en voor individuele praatjes?

1 2 3 4 5

De veiligheid van de kinderen moet gegarandeerd blijven. Hebben animatoren voldoende oog voor de veiligheid op uitstappen, op het bouwspelplein, bij kookactiviteiten?

1 2 3 4 5

Animatoren moeten positief met de kinderen kunnen omgaan bij grensoverschrijdend gedrag en conflict. Hebben animatoren de mogelijkheid om een gesprekje met de betrokken kinderen aan te gaan na een conflict? Zijn er dan nog voldoende animatoren bij de groep?

1 2 3 4 5

Kinderen hebben nood aan voldoende buiten- en binnenruimte. Is er voldoende ruimte voor activiteiten voor alle leeftijdsgroepen? Is er voldoende gemeenschappelijke ruimte? Blijft die ruimte aangenaam ook als er veel kinderen zijn? Zijn er genoeg toiletten?

1 2 3 4 5

Iedereen moet plezier kunnen beleven aan een speelpleindag. Het moet leuk en uitdagend zijn voor iedereen. We moeten kinderen niet te veel laten wachten, stil zitten en luisteren. Een kind moet niet de hele dag deelnemen aan wat de groep doet, het moet kunnen doen wat het graag doet.

1 2 3 4 5

1-14: Oeps... Er zijn te veel kinderen om kwaliteitsvol te werken.

15-19: De werking zit op de grens. Er wordt veel verwacht van de animatoren. Maatschappelijk kwetsbare kinderen worden als extra belasting ervaren.

20-25: Dat zit goed op jullie plein. Even checken of iedereen dat zo ervaart?

3.5 Hoe was de dag?

Tijdens een dag speelplein hebben de animatoren weinig de kans om met elkaar te praten. Voorzie daarom na afloop van een speelpleindag een moment waarop de animatoren, bij een drankje, hun ervaringen kunnen uitwisselen en over hun successen of moeilijkheden kunnen praten. Het is een uitgelezen moment om van elkaar te leren of om eens je hart te luchten.

Doe dit op een zeer bewuste manier, met respect voor de kinderen die jou vertrouwen. Wat in vertrouwen aan jou werd verteld houdt je voor jezelf.

Delicate kwesties worden besproken tussen de betrokken monitoren en de hoofdanimator, maar niet in de groep. Breng het betrokken kind hiervan eerst zelf op de hoogte.

Praat niet achter de rug van de kinderen. Op die manier kun je geen eerlijke relatie met hen opbouwen. Voor de kinderen kan dit tot een vertrouwensbreuk leiden.

Voorbeeld. Leider Bert komt mij vragen of het al beter gaat thuis. Weet hij dan wat ik gisteren aan leidster Annelies heb verteld? Ik vertel Annelies nooit nog iets, nu gaat mijn verhaal waarschijnlijk direct het hele leiderslokaal rond...

Denk na over de gevolgen van wat je zegt. Denk toekomstgericht.

Weeg af of wat je zegt iets bijdraagt voor de groep. Wil je alleen maar een straf verhaal kwijt? Dan is dit niet de plaats of het moment.

(!) Vaak is er op het speelplein voor- en naopvang waardoor er weinig tijd rest om grondig te evalueren. Wees creatief in je vrijwilligersbeleid. Misschien kun je enthousiaste burens, ouders of oud-animatoren inzetten voor de voor- en naopvang?

Evaluatie - checklist

DE ACTIVITEIT

- ↘ Is de activiteit goed verlopen?
- ↘ Was de timing goed?
- ↘ Waren we voldoende voorbereid? Hadden we voldoende / het nodige materiaal?
- ↘ Hoe reageerden de kinderen op de activiteit(en)?
- ↘ Vonden ze het leuk? Wie wel? Wie niet?
- ↘ Waren de activiteiten prikkelend en uitdagend genoeg? Hadden we de kinderen mee?
- ↘ De kinderen die je niet mee had, met welk soort activiteiten kun je hen wel boeien?
- ↘ Sloot het thema aan op de leefwereld van de kinderen? Vonden ze het 'cool', 'spannend', 'kinderachtig', 'saai'?

(!) Misschien zie je hier patronen in. Is er een bepaalde groep kinderen die vooral van een bepaald soort activiteiten houdt? Een andere groep waar dezelfde activiteit totaal niet scoort? Kunnen we, op basis van wat we zagen, de activiteiten beter afstemmen op de verschillende verwachtingen en interesses in de groep?

DE INTERACTIE TUSSEN DE KINDEREN

- ↳ Spelen de kinderen in één groep of zijn er meerdere groepjes?
- ↳ Wie hoort erbij en wie niet?
- ↳ Wordt er gepest?
- ↳ Zijn er kinderen die geen vriendjes hebben? Kinderen die niemand kennen?
- ↳ Kennen alle kinderen elkaar?
- ↳ Wat doen we om nieuwe kinderen in de groep op te vangen? Kunnen ze andere kinderen leren kennen door in kleinere groepjes te werken?

DE INTERACTIE TUSSEN KINDEREN EN BEGELEIDERS

- ↳ Waren er moeilijk situaties? Waren er conflicten?
- ↳ Wie is tussengekomen? Op welke manier?
- ↳ Hoe reageerde het kind op de tussenkomst?
- ↳ Hebben we het gevoel dat het conflict opgelost is of moet er nog iets gebeuren om het goed te maken?
- ↳ Zijn er kinderen die we als 'moeilijk' ervaren?
- ↳ Wat hebben we al geprobeerd? Welke ervaringen hebben de verschillende begeleiders?
- ↳ Welke aanpak werkt? Welke aanpak werkt helemaal niet?
- ↳ Hoe kunnen we een positieve relatie met het kind of de kinderen opbouwen?
- ↳ Hebben we moeten straffen? Wat was de aanleiding? Welke straf? Was dat een goede straf?
- ↳ Heeft de animator het achteraf opnieuw goed gemaakt met het kind?
- ↳ Zijn de regels van het speelplein voor alle kinderen voldoende duidelijk?
- ↳ Hoe kunnen we voorkomen dat we moeten straffen?
- ↳ Waren er voldoende begeleiders?

3.6 Wat doen bij vermoedens van mishandeling?

Op de speelpleinwerking gebeurt het misschien dat je opmerkt dat een kind zich opvallend gedraagt, angstig is, onverklaarbare verwondingen heeft... Je vermoedt dat het kind slachtoffer is van verwaarlozing, mishandeling of misbruik.

Het is belangrijk dat animatoren en hoofdanimatoren correct reageren op vermoedens van mishandeling of misbruik.

- ✎ Animatoren en hoofdanimatoren moeten weten dat ze bij vermoedens van mishandeling altijd terecht kunnen bij de speelpleinverantwoordelijke.
- ✎ Animatoren moeten weten dat ze discreet dienen om te gaan met deze informatie. Als er een vermoeden van misbruik ontstaat bij een persoon, geeft dit een emotionele shock. Het kan gebeuren dat een animator zijn vermoedens deelt met de animator die bij hem in de groep staat of eventueel met zijn ouders. Zorg ervoor dat niet de halve animatorenploeg of de halve kennissenkring van de ouders hiervan op de hoogte is.

Hoe kun je weten of je vermoeden gegrond is?

Op de website van het vertrouwenscentrum kindermishandeling (bij 'volwassenen') vind je een lijst van signalen van fysieke, emotionele en seksuele mishandeling.

<http://www.kindermishandeling.be/website/7-www/43-www.html>

Bel naar het vertrouwenscentrum kindermishandeling voor advies (09 216 73 30). Je kunt dit anoniem doen, zonder de naam van het kind te vermelden. Geef alleen namen door als je oordeelt dat je vermoeden gegrond is.

Wat te doen?

De animator of de speelpleinverantwoordelijke gaat praten met het kind. Dat gesprek is begrijpend en niet verwijtend naar eventuele daders. Je geeft wel aan dat wat het kind overkomt niet goed is en moet stoppen. Maak geen beloftes die je niet kunt waarmaken ("ik zal het aan niemand vertellen"). Vanuit een bezorgdheid voor het hele gezin gaat de speelpleinverantwoordelijke een gesprek aan met de ouders.

Ook als ouders daders zijn blijven het ouders. Meestal willen ze zelf ook de situatie veranderen. Probeer dus altijd samen met de ouders hulp te zoeken, door bijvoorbeeld een beroep te doen op het CAW of op het vertrouwenscentrum kindermishandeling.

Als samenwerking met ouders niet lukt, bel dan naar het vertrouwenscentrum kindermishandeling om de situatie voor te leggen en advies te vragen. Weet dat de medewerkers van het vertrouwenscentrum gebonden zijn aan een beroepsgeheim. Zij zullen je niet vertellen of en hoe de situatie verder opgevolgd wordt. Als je wil weten hoe het met het kind of met de ouders gaat, zal je dat aan hen zelf moeten vragen. Blijft je vermoeden voortduren, ga dan opnieuw in gesprek en herhaal eventueel de melding.

4

Het belang van een goed netwerk

4.1 Het vertrouwen winnen van ouders

Veel maatschappelijk kwetsbare ouders erkennen de meerwaarde van speelpleinwerk, maar durven de stap niet te zetten. Vaak spelen hier eigen negatieve ervaringen met jeugdwerk mee.

Ze vrezen dat hun kind uitgesloten en gepest wordt.

Ze vrezen dat hun kind vaak gestraft zal worden omdat het drukker of rechttoe-rechtaan is.

Ze vrezen dat hun kind niet mee zal kunnen of bepaalde uitleg niet zal begrijpen.

Bovendien zijn ouders soms bang dat animatoren vanuit hun beperkte middenklasse achtergrond de gezinssituatie als problematisch zullen beschouwen. Ouders vrezen dat de speelpleinverantwoordelijke de jeugdzorg inschakelt zonder hierover met hen te praten.

Kortom: niet deelnemen is voor die kinderen en hun ouders vaak de veiligste keuze.

“Mijn kind naar het speelplein? Ik weet het niet... Ik denk dat Shana het wel leuk zou vinden. Ik zou het fijn vinden dat ze meer kinderen ontmoet in de vakantie. Ze heeft op school niet veel vriendjes. Maar ik ben bang dat ze ons raar gaan aankijken. En dan gaan ze uitstappen organiseren die geld kosten en waar Shana niet aan kan deelnemen. Ik wil niet dat ze uitgesloten en gepest wordt.” (Carine, moeder in armoede)

Het is heel belangrijk om ook het vertrouwen te winnen van maatschappelijk kwetsbare ouders. Zoek niet alleen contact met ouders als er zich problemen voordoen met het kind, deel met die ouders ook (en vooral) positieve zaken. Ga respectvol om met ouders. Probeer heel regelmatig een babbeltje te slaan met de ouders. Sommige speelpleinen investeren in huisbezoeken. Die investering mag dan al wat tijd kosten, ze loont in elk geval.

Vijf misverstanden over ouders op het speelplein:

“Iedereen weet toch wat een speelpleinwerking is”.

Die veronderstelling klopt niet altijd. Sommige ouders weten niet goed wat een speelpleinwerking inhoudt.

“Je kunt in het stadsmagazine lezen wat we doen.”

Niet iedereen leest het stadsmagazine. Bovendien schept een babbel met een medewerker van het speelplein veel meer vertrouwen.

“Om vijf uur is het speelplein gedaan.”

Spreek met de vader of moeder die hun kinderen naar het speelplein brengen of komen ophalen. Dat gesprek hoeft niet per se lang te duren of zeer diepzinnig te zijn, maar het schept wel een band.

“We spreken ouders alleen aan als het nodig is, als er problemen zijn met het gedrag van hun kind.”

Zoek niet alleen contact met ouders als er problemen zijn met het kind. Bouw een relatie met de ouders op vanuit het positieve gedrag van het kind. Iedere ouder hoort graag vertellen over de goede eigenschappen van zijn kind. Vertel aan de poort over wat jullie gedaan hebben die dag en wat het kind goed deed.

Wanneer je de ouders van de kinderen wat beter kent, krijg je een beter zicht op wat de kinderen allemaal bezig houdt. Dat helpt je soms om hun gedrag beter te begrijpen. Bovendien zijn moeilijke zaken gemakkelijker bespreekbaar met mensen die je al een beetje kent.

“Ouders zijn pottenkijkers.”

Ouders worden soms graag bij het speelplein betrokken en kunnen een handige steun zijn. Spreek geïnteresseerde ouders aan voor ondersteuning bij uitstappen, het vieruurtje of om kinderen op te halen die verder af wonen.

Vijf mogelijke manieren om contact te leggen met ouders:

HULP DOOR OUDERS

Probeer ouders te betrekken bij de organisatie van het speelplein.

Ouders kunnen helpen bij het klaar maken van het vieruurtje of met de inkleding, ze kunnen kinderen helpen in de bouwhoek of meegaan op uitstap.

CONTACT VOOR EN NA HET SPEELPLEINMOMENT

Praat wat met de vaders en moeders die hun kinderen naar het speelplein brengen of komen ophalen.

HET HUISBEZOEK

Voor de opbouw van een goede relatie met de ouders is een bezoekje aan huis door de speelpleinverantwoordelijke, de medewerker van de jeugddienst of de hoofdanimatoren, eigenlijk wel aan te bevelen.

- ↘ Reserveer huisbezoeken niet om slecht nieuws over zoon of dochter te brengen. Zie het als kennismaking of gewoon om eens langs te komen voor de vakantie om te horen of het kind komt.
- ↘ Denk na of je ervoor kiest om alleen of met zijn tweeën op huisbezoek te gaan. Met zijn tweeën gaan heeft zijn voordelen: je kunt elkaar aanvullen en achteraf samen reflecteren. Bovendien kennen de ouders dan al twee begeleiders van de werking.
- ↘ Sommige ouders, zeker ouders die in armoede leven, laten je liever niet in huis. Respecteer dit en maak je praatje bij de voordeur.
- ↘ Ben je een knappe mannelijke dertiger? Het is soms beter om je vrouwelijke collega te sturen als de mama alleen thuis is.

EEN ACTIVITEIT VOOR OUDERS EN KINDEREN SAMEN

Een feest met ouders en kinderen: samen koken, samen op uitstap... Samen dingen doen is de beste manier om elkaar te leren kennen.

EEN ONTHAALAVOND

Voor sommige groepen kan het interessant zijn om een onthaalavond te organiseren. Je kunt dit doen in het plaatselijk asielcentrum of in het buurthuis.

- ↘ Je zorgt ervoor dat begeleiders en ouders met elkaar kennismaken.
- ↘ Je informeert de kinderen en hun ouders over de werking en laat vragen aan bod komen.
- ↘ Je kunt er de administratie van de inschrijvingen in orde brengen.

Maak het **gezellig**. Schep een aangename en veilige sfeer. Zorg voor aangepaste muziek, eten en drinken. Geef mensen de **ruimte** om jou te leren kennen in een ongedwongen sfeer. Beperk de informatie-overdracht tot het essentiële.

Maak voldoende tijd voor **persoonlijk contact** met de aanwezige ouders. Zorg dat de begeleiders de context van maatschappelijk kwetsbare groepen kennen, zodat ze ouders met **openheid en respect** benaderen.

Weet vooraf welke **thema's** de ouders belangrijk vinden en pas het verloop van de avond aan. Laat je op weg helpen door kinderen of brugfiguren. Werk met **beelden**. Gebruik foto's, maak een kleine tentoonstelling of maak een korte reportage. Gebruik ook **voorwerpen** bij je presentatie of bij een individueel gesprek. Toon wat kinderen niet mogen vergeten: identiteitskaart, siskaart, kleefbriefje, picknick...

Soms kunnen de kinderen wat vertalen indien nodig, maar om moeilijker zaken uit te leggen, zoals administratie, kun je een beroep doen op de tolkentelefoon <http://www.vlaamsetolkentelefoon.be>.

4.2 Een positief imago in de buurt

Speelpleinen krijgen soms een slechte naam. Op een positieve manier naar buiten komen als speelplein is een belangrijke hefboom om vooroordelen te ontcrachten.

- ↳ Laat de kinderen **affiches** maken over het speelplein die ze thuis aan hun raam kunnen hangen.
- ↳ Maak een kleine **reportage** waarbij je kinderen, ouders, animatoren en speelpleinverantwoordelijken aan het woord laat.
- ↳ Zet het speelpleinprogramma in de plaatselijke infokrant.
- ↳ Nodig de plaatselijke pers uit op een speelpleindag.
- ↳ Laat de oudste groep een (digitale) **speelpleinkrant** maken met berichtgeving over wat gebeurt op het plein.
- ↳ Organiseer een **drink voor de burens** bij de start van de speelpleinperiode.
- ↳ Geef de burens een e-mailadres waar ze hun opmerkingen en vragen kwijt kunnen.
- ↳ **Neem klachten ernstig**. Toon begrip voor de situatie en neem de nodige maatregelen om de overlast voor de burens te beperken.
- ↳ Denk bij de uitwerking van je **vrijwilligersbeleid** ook aan burens, ouders of vroegere animatoren. Zij kunnen voor de inkleding zorgen, helpen met de inschrijvingen, het vieruurtje klaarzetten en verdelen, de kinderen uit de buurt afhalen thuis.

4.3 Samenwerken met partners

Verscheidene partners komen in aanmerking voor samenwerking:

Het **OCMW**, de **ziekenfondsen** en het **Sociaal Huis** kunnen je informeren over allerlei kortingen en terugbetalingen voor bepaalde activiteiten. Zo zijn er in het kader van 'cultuurparticipatie' soms speelbonnen of cultuurcheques te krijgen. Bekijk hoe je de nodige administratie efficiënt kunt afhandelen. (Moeten de ouders een klevertje van de mutualiteit meebrengen of een formulier invullen?)

Ook tal van andere diensten zoals het **cultureel centrum** of de **sportdienst** of andere verenigingen hanteren soms sociale tarieven of lenen bepaald materiaal uit.

Een andere mogelijke partner is de **buitenschoolse kinderopvang**. Is het nodig dat de leiding zelf vooropvang voorziet of is er een samenwerking mogelijk met de buitenschoolse kinderopvang? Sommige speelpleinen werken met volgend systeem: de kinderen kunnen bij de kinderopvang terecht voor de voor- en naopvang, tijdens de speelpleinuren zijn ze welkom op het speelplein.

Een **lokale buurt- of opbouwwerker** heeft vaak al contacten in de buurt en kan eventueel de brug slaan naar een doelgroep die moeilijker te bereiken is.

Ook contacten met de **moskee** kunnen ervoor zorgen dat je werking toegankelijker wordt en bekendheid verwerft in de moslingemeenschap.

Contacteer ook de **scholen**. Via de scholen bereik je op zeer korte termijn heel veel kinderen en ouders.

Andere mogelijke partners zijn Welzijnsschakels, verenigingen waar armen het woord nemen, asielcentra of de lokale dienst welzijn.

Ga zelf na of er in jouw lokale omgeving nog andere mogelijke partners zijn waarmee een samenwerking mogelijk is? Op welke manier?

Bezorg aan je partners ook het nodige promotiemateriaal, zodat zij aan hun cliënten of leden een folderje over het speelplein kunnen meegeven.

4.4 Lokaal beleid

Lokaal jeugdwerk ondersteunen is een opdracht van het lokale beleidsniveau.

Voor veel beleidsmakers is het niet vanzelfsprekend om een visie te ontwikkelen over jeugdwerk in relatie tot maatschappelijke kwetsbaarheid. Ze kennen de problematiek te weinig en hebben niet altijd de expertise in huis. In dit hoofdstuk geven we medewerkers van jeugddiensten, vrijwilligers en schepenen een voorzet.

4.4.1. Visieontwikkeling over de toegang van maatschappelijk kwetsbare kinderen tot het jeugdwerk

Hoe staan medewerkers op en rond het speelplein - animatoren, hoofdanimatoren, medewerkers van jeugddiensten - tegenover toegankelijk speelpleinwerk? Ga na welke uitspraken je hoort. Bij elke uitspraak benoemen we het positieve en waarschuwen we voor mogelijke valkuilen.

1. *“We moeten maatschappelijk kwetsbare kinderen bereiken van hogerhand.”*

- ✚ Je kunt in het begin iets ‘moeten’ en na verloop van tijd daar zelf volledig achter staan als het een positieve ervaring wordt.
- ‘Moeten’ is een moeilijk woord in het jeugdwerk. Het gevaar is dat je het slechts doet omdat het ‘hoort’. Het is geen ideaal vertrekpunt voor animatoren om een vertrouwensrelatie met de kinderen op te bouwen. Als het dan niet gemakkelijk loopt met de kinderen kunnen vooroordelen bevestigd worden.

2. *“Maatschappelijk kwetsbare kinderen op het speelplein, dat is voor iedereen verrijkend.”*

- ✚ Deze visie vertrekt vanuit een duidelijke positieve benadering van de kinderen en tieners. Dit is een belangrijke houding van een animator en biedt mogelijkheden tot een goede relatie met hen.
- Groepen samenbrengen op het speelplein kan verrijkend zijn, als men vooraf goed over de randvoorwaarden nadenkt: zorgen voor voldoende begeleiding, voor een veilige omgeving, investeren in een vertrouwensrelatie. Het is niet a priori verrijkend. De aanwezigheid van nieuwe doelgroepen zal een aantal evidenties binnen de werking fundamenteel in vraag stellen. Door de rit kunnen er spanningen ontstaan: tussen de kinderen en tieners onderling, tussen de begeleiders, tussen tieners en begeleiders... Vooraf al te veel nadruk leggen op de verrijking kan zorgen voor overspannen verwachtingen en leiden tot ontgoocheling en bevestiging van impliciete vooroordelen (zie je wel dat...).

3. *“Omdat onze werking zoveel mogelijk een afspiegeling moet zijn van de maatschappij”.*

- ✚ Die visie getuigt van een hoge maatschappelijke betrokkenheid of een verbondenheid met wijk of stad. Het heeft ook een sterke pedagogische kant: je wilt kinderen laten kennis maken met de realiteit van de samenleving.
- Wil dat zeggen dat die nieuwe groepen moeten passen in het bestaande aanbod? Of willen we een aanbod ontwikkelen vanuit de eigenheid van groepen kinderen en tieners? En wordt dit dan in ieder geval één aanbod of kunnen we ook verschillende initiatieven ontwikkelen, zoals buurtgerichte jeugdwerkinitiatieven?

4. *“Omdat kinderen en tieners een fundamenteel recht hebben om aan te sluiten én zich goed te voelen in diverse vormen van jeugdwerk.”*

- ✚ Het kinderrechtenverdrag bepaalt dat elke kind recht heeft om samen te komen met andere kinderen of zich te verenigen. Elk kind moet ten minste de mogelijkheid krijgen om deel te nemen aan het spelaanbod. Niet deelnemen moet een keuze zijn, en mag niet afhangen van andere factoren zoals geld, maatschappelijke positie of onveiligheid.
- De vertaling naar het toegankelijk speelpleinwerk is daar één invulling van. Lang niet alle maatschappelijk kwetsbare kinderen en tieners vinden hun gading op het speelplein. Laten we die kinderen en tieners niet negeren. Investeer in werkingen die vertrekken vanuit hun leefwereld zoals buurtwerk, verenigingen waar armen het woord nemen, werkingen met maatschappelijk kwetsbare kinderen, vindplaatsgericht jeugdwerk en jeugdopbouwwerk.

5. “Omdat we meer deelnemers willen.”

- ✚ Die redenering vertrekt vanuit een neutrale visie op de kinderen: waarom zouden we hen eens niet proberen te bereiken? De pragmaticus houdt het hoofd koel en biedt ruimte voor experiment.
- De kans bestaat dat vooroordelen of moeilijkheden onuitgesproken blijven. Sommige leden van de leidingploeg denken misschien “we hebben deelnemers tekort, dus moeten we die moeilijke erbij nemen”. Nadeel van de pragmaticus is dat hij zijn kar kan keren: de dag dat er kinderen genoeg zijn kan hij evengoed kiezen voor een ontmoedigingsbeleid.

6. “Omdat we die kinderen en tieners maatschappelijke waarden en sociale vaardigheden willen bijbrengen die ze missen.”

- ✚ Je bent je bewust van de leeransen in het speelpleinwerk en van je pedagogische rol als begeleider.
- Het gevaar bestaat dat je hierbij je eigen waarden- en normenkader te weinig in vraag stelt. Je lijkt ervan uit te gaan dat jouw waarden of vaardigheden de juiste zijn en dat de kinderen deze moeten aanleren. De befaamde sociaal pedagoog Paulo Freire stelde: “you can not educate someone, without learning from him.” Je kunt dus zeker iets betekenen in het leerproces van maatschappelijk kwetsbare kinderen, maar dan moet je wel eerst hun leefwereld en hun echte noden en behoeften leren kennen.

Je **motivatie** en doelstellingen bepalen hoe je naar de kinderen en tieners kijkt en welke plek zij krijgen in je werking. Waarschijnlijk spelen al deze motivaties in meer of mindere mate een rol als speelpleinen of overheden kiezen om in te zetten op maatschappelijk kwetsbare kinderen en tieners.

Het kan zijn dat verschillende mensen er een andere visie op nahouden. Het loont zeker de moeite de discussie erover te voeren voor je er aan begint.

Belangrijk is dat je in je visie zoveel mogelijk **vanuit een gelijkwaardigheid** van kinderen en tieners vertrekt. Je gaat ervan uit dat je geen beter mens bent dan hen en je gaat ze ook niet gaan overschatten. Dat overschatten of het denken vanuit meerwaarde is de valkuil in het denken over diversiteit als instrument tot verrijking. Het onderschatten of het denken in termen van minderwaarde is een valkuil in benaderingen die teveel uitgaan van vaardigheden bijbrengen.

Een van de moeilijkste én belangrijkste aspecten in de visieontwikkeling over maatschappelijk kwetsbare kinderen en tieners en jeugdwerk is **het lanceren van een behoeftegericht perspectief**. Dikwijls vertrekt men te veel vanuit een jeugdwerkeraanbod (vanuit wat er is, vanuit persoonlijke ervaringen) om te proberen maatschappelijk kwetsbare kinderen daarin te passen. Probeer eens de omgekeerde redenering: vertrek bij de situatie en de noden en behoeften van de kinderen en tieners zelf en leer van hen hoe een aanbod eruit kan zien.

4.4.2. Lokaal beleid en toegankelijkheid

Wie een beleid wil uittekenen ten behoeve van de maatschappelijke emancipatie van kwetsbare groepen moet op drie niveaus werken:

- ↳ op het niveau van de maatschappelijke dienstverlening (o.m. het sociaal-culturele aanbod, zoals het jeugdwerk),
- ↳ op het niveau van de maatschappelijk kwetsbare kinderen en tieners zelf,
- ↳ en ten slotte op het niveau van de relatie tussen de doelgroep en de instituties, de sociale voorzieningen en hun vertegenwoordigers.

EEN OPEN MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING: VERENIGINGENBELEID

Bestaande verenigingen bereiken die kinderen en tieners die zich het meest aangetrokken voelen door het aanbod van die verenigingen. De ene vereniging stelt zich daarbij meer open op dan de andere. Een overheid kan het verenigingsleven maar in beperkte mate sturen. Daarom volgt men verschillende sporen.

Eenzijds is het nodig om het bestaande vrijetijdsaanbod en de hele maatschappelijke dienstverlening toegankelijker en bruikbaar te maken, ook voor maatschappelijk kwetsbare doelgroepen. Speelpleinwerkingen kunnen hieraan meewerken door de drempels zo laag mogelijk te houden. Meestal valt er wel wat te schaven aan de reglementering, de prijs of de promotie, maar cruciaal is de rol van de begeleiders in dat lokale open aanbod. Het is van het grootste belang om de animatoren goed voor te bereiden op hun taken en te zorgen voor een goede coaching zodat deze tieners zoveel mogelijk kunnen zorgen voor een goed onthaal en een warme begeleiding van kinderen uit maatschappelijk kwetsbare groepen.

(!) De draagkracht en het engagement van de vrijwilligers zijn nu eenmaal beperkt in tijd en diepgang. Ondanks alle goede wil en een soms enorme inzet zijn de meeste vrijwilligers en de lokale mainstream organisaties niet in de mogelijkheid of niet voorbereid om emancipatorisch te werken met kwetsbare doelgroepen en de soms complexe problematiek waarmee deze geconfronteerd worden.

(!) Vaak gaapt er ook een culturele en sociaal-economische kloof tussen de kwetsbare doelgroepen en het mainstream aanbod. De leden uit de groepen die men eerder bereikte, haken daarom soms vrij snel af en vrijwilligers vinden voor de leiding kon wel eens moeilijk worden. Bovendien hebben de ‘zeventig procent’ mainstream tieners ook recht op en nood aan een ondersteunend vrijetijdsaanbod.

(!) We merken graag op dat jeugdbeleid breder is dan jeugdwerkbeleid. Een jeugdbeleid dat ernstig werk wil maken van de versterking van de maatschappelijke participatie van kwetsbare groepen heeft dus naast de vrijetijdsmogelijkheden ook aandacht voor de situatie van deze groepen in het onderwijs of de hulpverlening.

WERKINGEN VOOR EN DOOR MENSEN IN EEN MAATSCHAPPELIJK KWETSBAAR POSITIE: EEN VOORZIENINGENBELEID

De overheid ondersteunt de groepen die hun gading niet vinden in het verenigingsleven om zichzelf te verenigen. Dit gebeurt vaak door middelen te voorzien voor beroepskrachten en accommodatie.

Van cruciaal belang is de actieve beschikbaarheid van een of meerdere ankerfiguren die mensen ‘echt’ leren kennen. Naast de inzet van de werker(s) is het ook essentieel om ontmoetingsplaatsen te creëren of bestaande ontmoetingsmogelijkheden te ondersteunen. Het gaat om een veilige plaats waar men het gevoel heeft dat men welkom is, dat men erbij hoort en gewaardeerd wordt. Een steunpunt om van te vertrekken en naartoe terug te keren.

Meer informatie hierover vind je in de publicatie van Uit De Marge “Wij tellen mee! Leren uit de werkingen met kinderen en tieners in armoede.”

DE RELATIE TUSSEN DOELGROEP EN INSTITUTIES

Tot slot is het ook nodig om werk te maken van de relatie tussen de doelgroep en instituties. Ankerfiguren kunnen hier een belangrijke signaal- en brugfunctie in vervullen.

Deze werkers moeten over voldoende autonomie beschikken om die signaalfunctie te kunnen opnemen.

Bibliografie

- Deduytsche, Jan, en Crivit, Robert, Wij tellen mee! Leren uit de werkingen met kinderen en jongeren in armoede, Uit De Marge, 2010.
- Kind en Gezin, Het grote opvangboek, Brussel, 2006.
- Mobiel speelpleinaanbod. Wat is een mobiel speelaanbod en op welke principes kan je bouwen? Vlaamse Dienst Speelpleinwerk, 2010.
- Vettenburg, Nicole, Jeugd en maatschappelijke kwetsbaarheid. In: Hazekamp. J. e.a., Jeugd in bijzondere situaties, 1989.
- Solter A.J., Het ongedwongen kind: ruimte geven en grenzen stellen aan kinderen van 2 tot 8 jaar, Haarlem: De Toorts, 2004.
- Schiet, M., Lieve lastposten: belevenissen met kinderen, Kosmos, 1995
- Walgrave, Lode (ed.), Confronterende Tieners, Leuven: Universitaire Pers, 1996.

VISIETEKSTEN

- Crivit, Robert. Lokaal Jeugdbeleid en Maatschappelijk Kwetsbaren. Uit De Marge, 2010.
- Uit De Marge, Deontologische code, 2011.
- Diversiteit staat fijn. Waarom kiezen voor toegankelijk jeugdwerk? Uit De Marge, s.d.
- Hoe bereik je maatschappelijk kwetsbare ouders? Uit De Marge, 2008.
- Speelpleinwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren. Visietekst Vlaamse Dienst Speelpleinwerk en Uit De Marge, 2010.
- Visietekst Doelgroepenschema. Doelgroepenschema Maatschappelijke Kwetsbaarheid. Uit De Marge, 2006.

CURSUSSEN UIT DE MARGE

- Cursus Afstand en Nabijheid. Uit De Marge.
- Cursus Animator in het Jeugdwerk. Uit De Marge.
- Cursus Conflictantering. Uit De Marge, 2008.
- Cursus Doe iets! Hoe en wanneer motiveren? Uit De Marge, 2011.
- Cursus Omgaan met grensoverschrijdend gedrag. Uit De Marge, 2011.
- Cursus Over het muurtje. Referentiekader, systeemtheorie en drempels. Uit De Marge.
- Cursus Participatie binnen het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare kinderen en tieners. Uit De Marge.
- Cursus Straffen en Belonen. Uit De Marge, 2008.

STUDIEDAGEN UIT DE MARGE

- Studiedag Jeugdwerk en Kindermishandeling. Signalenlijst Kindermishandeling. Uit De Marge, 2011.
- Studiedag Jeugdwerk en Kindermishandeling. Routekaart voor jeugdwerkers: wat doen bij verontrusting over kindermishandeling, -verwaarlozing en -misbruik? Uit De Marge, 2011.
- Conceptennota huisreglementen. Leidraad tot het ontwikkelen van een huisreglement. Huisreglement en participatie. Uit De Marge, 2007.

ONLINE BRONNEN

- Website Vlaamse Dienst Speelpleinwerk vzw - www.speelplein.net
- Website Uit De Marge vzw - www.uitdemarge.be

A photograph of two young girls with long brown hair, looking down at a table covered with yellow cards. The girl on the right is wearing a pink zip-up hoodie with a yellow name tag. They are outdoors under a wooden overhang next to a brick wall.

Colofon

Wij spelen mee!

Speelplein met maatschappelijk kwetsbare kinderen.

Een uitgave van Uit De Marge vzw.

Redactie: Katrien Ghekiere, Mieke Nolf, Bart Neiryndck en Robert Crivit.

Met dank aan de Provincie Oost-Vlaanderen en de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk.

Foto's: Casablanca (Leuven), Fabota (Leuven), Kameleon vzw (Zolder), Kras jeugdwerk (Antwerpen), Stedelijke Kinderwerking Oud Oefenplein (Mechelen).

Lay-out: www.magelaan.be

Uit De Marge vzw - Steunpunt Gent – Smidsestraat 130 – 9000 Gent

info@uitdemarge.be – www.uitdemarge.be

© Uit De Marge vzw, 2011